

DIPLOMAȚIE NAVALĂ ÎN TRATATUL DE LA VARȘOVIA (1955 - 1990)

*Comandor dr. ing. Marian TĂNASE**

1. Prima acțiune de diplomație navală a marinei sovietice în România, Bulgaria și Polonia (1953)

Schimbarea conducerii de la Moscova produsă în primăvara anului 1953 a adus pe plan mondial o fragilă destindere în relațiile dintre U.R.S.S. și Occident. Expansiunea diplomatică sovietică a avut efecte și asupra marinei militare sovietice, care a fost folosită ca un vector al acestui demers.

Timp de aproape un deceniu după cel de Al Doilea Război Mondial marina sovietică a rămas în bazele proprii. Înzestrarea cu noi nave a făcut posibilă ieșirea navelor sovietice în mările adiacente U.R.S.S. și apoi în oceanul planetar. Primii pași au fost făcuți în anul 1953 prin vizita în Marea Britanie, ca răspuns la invitația guvernului britanic de participare la ceremoniile de încoronare a reginei Elisabeta, și vizitele oficiale în statele comuniste riverane Mării Negre și Mării Baltice: România, Bulgaria și Polonia.

După moartea regelui George al VI-lea al Marii Britanii, la 6 februarie 1952, fiica acestuia a fost proclamată regină, cu titlul de Elisabeta a II-a. Ceremonia de încoronare au fost planificată pentru vara anului următor. Festivităților prilejuite de încoronarea reginei Elisabeta a II-a a Marii Britanii, organizate în prima jumătate a lunii iunie 1953, au cuprins, conform protocolului de încoronare, și trecerea în revista a navelor marinei britanice și a statelor din Commonwealth de către regină. Revista și parada navală a fost planificată și s-a desfășurat la 15 iunie 1953, în Golful Spithead, în largul coastelor bazei navale de la Portsmouth. Cu această ocazie, oficialitățile britanice au invitat mai multe state să participe cu nave, printre care și U.R.S.S.. La această paradă au participat peste 200 de nave. Invitația a fost trimisă la Moscova în primăvara anului 1953, iar sovieticii au răspuns favorabil. Era pentru prima dată când o navă sovietică urma să execute o vizita oficială într-un port din vestul Europei după încheierea celui de Al Doilea Război Mondial. Pentru această vizită a fost ales crucișătorul proiect 68-bis „SVERDLOV”. Echipajul acestuia s-a pregătit pentru vizită timp de trei luni. Participarea crucișătorului „SVERDLOV” la parada navală de la Portsmouth a fost considerată un real succes. Acest succes a fost amplu mediatizat și a fost un imbold pentru marina și oficialitățile sovietice de a executa vizite oficiale în țările occidentale, dar și în cele comuniste.¹

În toamna anului 1953, pe baza unor înțelegeri guvernamentale, sovieticii au întreprins o acțiune de diplomație navală de amploare în relația lor cu celelalte state cu regimuri comuniste riverane Mării Negre și Mării Baltice, posesoare a unei marine militare, state în care dominația sovietică era deplină, România, Bulgaria și Polonia. La acea dată, statul comunist german nu avea constituită o marină de război.

* Locțiitorul comandantului Flotilei 56 Fregate „Contraamiral Horia Macellariu”.

¹ <https://flot.com/history/events/sverdlov.htm>

Cu această ocazie, marina sovietică a exersat pentru prima dată procedurile de diplomatie navală în relația ei cu marinele română, bulgară și polonă. Grupuri de nave sovietice, „escadre ale prieteniei”, au efectuat primele vizite oficiale în porturile Constanța, Burgas și Gdynia. Cele din Constanța și Gdynia au fost simultane. Cea de la Burgas a urmat imediat după plecarea navelor sovietice din Constanța.² Aceasta a fost prima vizită oficială a unor nave sovietice în țările din Europa de Est cu ieșire la mare, România, Bulgaria și Polonia. R.D. Germană nu a fost vizitată din motive politice.

Conform înțelegerilor, în a doua jumătate a lunii octombrie, o escadră a Flotei sovietice din Marea Neagră, formată din 6 nave mari, crucișătoarele ușoare, purtătoare de artilerie, „FRUNZE” și „KUIBÎȘEV” și distrugătoarele „BEZZAVETNÎI”, „BESSTRAȘCENÎI”, „BEZBOEAZNENNÎI” și „BURNÂI”, ale căror echipaje erau formate din aproape 3.500 de militari, a vizitat câte 4 zile porturile Constanța (15 și 19 octombrie) și Burgas (19 – 22 octombrie). Navele escadrei sovietice se aflau în vizită sub comanda viceamiralului Parhomenco, șeful de stat major al Flotei sovietice din Marea Neagră.³ Ca și în cazul României, următoarea vizită oficială avea să aibă loc în vara anului 1964.

Escadra de nave sovietice care a vizitat Polonia s-a compus din crucișătorul ușor „VALERY CEAKALOV” (denumit din 1956 „KOMSOMOLET”), navă comandant, și patru distrugătoare proiect 30bis. Comandantul escadre a fost contraamiralul Gheorghii Semenovici, șef de stat major al Flotei 4 (Flota sovietică din sudul Mării Baltice).

Vizitele grupurilor de nave sovietice la Constanța, Burgas și Gdynia au fost amplu mediatizate în presa sovietică și presa din România, Bulgaria și Polonia.

Din 1954, marina sovietică a început campanie intensă de diplomatie navală, care într-un deceniu și jumătate s-a transformat într-o prezență navală activă în oceanul planetar. Primii pași au fost făcuți prin vizite ale unor grupuri de nave în țările cu regimuri comuniste, în special din Marea Mediterană, și în state din Marea Baltică și Marea Nordului.

Prima ieșire în Marea Mediterană a navelor sovietice după 1945 a avut loc la începutul verii anului 1954. Un grup de nave militare sovietice, un crucișător („AMIRAL NAHIMOV”) și 2 distrugătoare („BUINI” și „BESPOȘCEADNÂI”), sub comanda amiralului Serghei Georgievici Gorșkov, comandantul Flotei Mării Negre, a plecat pe 28 mai 1954 într-o vizită oficială în Albania. Navele sovietice au acostat în portul Durres 3 zile mai târziu, fiind întâmpinate de oficialități de rang

² Cel mai probabil vizita la Varna a avut același tipar ca cele de la Gdynia și Constanța. Pentru vizita în Polonia a navelor sovietice, vezi: Piotr Mierzejewski, *Escadra przyjaźni - Wizyta zespołu okrętów radzieckich w Gdyni w 1953 roku* (Escadra prieteniei – Vizita unui detașament de nave sovietice în Gdynia în 1953), publicat on-line la 1 noiembrie 2020 pe site-ul „Facta Nautica” (<https://facta-nautica.graptolite.net/press1/Czkalow.html>).

³ Vezi pe larg: Comandor dr. ing. Marian Tănase, *Prima vizită Prima vizită oficială a unei escadre sovietice la Constanța după cel de Al Doilea Război Mondial (1953)* în Anuarul Muzeului Național al Marinei Române, tomul XXV, Editura MNMR, Constanța, 2022, pp. 256 – 271.

înalț sosit de la Tirana pentru acest eveniment. La întoarcerea la Sevastopol, nava comandant l-au avut la bord pe liderul albanez Enver Hoxha, însoțit de o delegație de partid și de stat, care urma să facă o vizită la Moscova.

Călătoria în Marea Mediterană a fost un bun prilej pentru sovietici să realizeze un studiu de navigație al zonelor prin care au trecut. De aceea amiralul Gorșkov a ținut ca la întoarcere către țară să treacă pe lângă insula Creta. Navele sovietice au plecat din Albania pe 4 iunie și au ajuns la baza din peninsula Crimeea pe 11 iunie 1954. Rezultatul vizitei a fost deschiderea discuțiilor cu albanezii privind înființarea în următorii ani a unei baze navale sovietice în unul din porturile albaneze de la Marea Adriatică. Amiralul Gorșkov, care avea să devină doi ani mai târziu comandantul marinei sovietice, a pus în practică această idee în 1958.⁴

În același timp, au avut loc primele „vizite prietenoase” ale navele sovietice în țările de pe coasta nordică a Mării Baltice. Mai întâi, între 10 și 14 iulie 1954, un detașament de nave din Flota sovietică din Marea Baltică, format din crucișătorul „ORDJONIKIDZE” și două distrugătoare, a vizitat Finlanda.⁵ Apoi, de la 16 la 21 iulie 1954, a avut loc un schimb reciproc de vizite între U.R.S.S. și Suedia. 5 nave sovietice, crucișătorul „AMIRAL UȘAKOV” și patru distrugătoare, au fost la Stockholm (Suedia), iar 5 nave suedeze au fost în vizită la Leningrad (Sankt Petersburg).⁶

În 1955 diplomația navală sovietică a luat avânt, iar mediatizarea vizitelor navelor sovietice a fost pe măsură.⁷

⁴ „Munca”, anul X, nr. 2062, miercuri 2 iunie 1954, p. 4; Алексей Николаевич Спирин, Ответственная миссия „Адмирала Нахимова”, Независимая газета, 2004 (https://nvo.ng.ru/history/2004-05-28/5_mission.html)

⁵ „Scânteia”, anul XXIII, nr. 3023, 13 iulie 1954, p. 4..

⁶ Vezi articolul: *Les flottes suédoise et soviétique échangent des visites de courtoisie* în nr. din 17 iulie 1954 al ziarului francez *Le Monde* (https://www.lemonde.fr/archives/article/1954/07/17/les-flottes-suedoise-et-sovietique-echangent-des-visites-de-courtoisie_2038714_1819218.html).

⁷ În presa românească a fost publicată informația că timpul conferinței de la Geneva a șefilor guvernelor celor patru puteri, din iulie 1955, N. A. Bulganin președintele Consiliului de Miniștri al U.R.S.S. și Anthony Eden, primul ministru al Marii Britanii, „au avut un schimb neoficial de păreri privind organizarea unor vizite reciproce de nave ale flotelor militare maritime ale U.R.S.S. și Marii Britanii”. În consecință, între reprezentanții Comandamentului marinei militare sovietice și cei ai Amiralității britanice s-a realizat o „înțelegere cu privire la schimbul simultan de vizite ale unor escadre de nave militare”. Conform înțelegerii, o „escadră” de nave militare din cadrul Flotei sovietice din Marea Baltică, comandată de comandantul flotei, amiralul A.G. Golovko, și alcătuită din 2 crucișătoare – „ALEKSANDR SUVOROV” și „SVERDLOV” – și 4 distrugătoare – „SOVERȘENNIÎ”, „SMOTRIASCI”, „SMETLIVÎ” și „SPOSOBNÎ”, a vizitat între 12 și 17 octombrie 1955 baza navală britanică de la Portsmouth. La rândul lor, britanicii au trimis la Leningrad (Sankt Petersburg) o grupare de nave formată din portavionul „TRIUMPH” și distrugătoarele „DECOY”. „DIANA” „CHIEFTAIN” și „CHEVRON”, și puitorul de mine „APOLLO” aflată cub comanda amiralul Michael Denny.⁷ În apropierea farului plutitor, navele engleze au fost întâmpinate de un contratorpilor de escadră al flotei maritime militare sovietice, însoțit de nave pentru vânătoarea de submarine. Vasul sovietic a tras 17 salve în

2. Diplomatie navală la Marea Neagră în cadrul Tratatului de la Varșovia (1955 - 1990)

2.1. Participarea marinarilor români, bulgari și polonezi la ziua marinei sovietice (1955)

În mai 1955 s-a înființat Organizația Tratatului de la Varșovia. Prin documentul de constituire a forțelor armate unite ale statelor participante la Tratatului de la Varșovia s-a stabilit, atât pentru Marea Neagră, cât și pentru Marea Baltică, că marinele militare ale României, Bulgariei, Poloniei și Germaniei de est sunt puse integral la dispoziția Comandamentului Forțelor Armate Unite.

Sărbătorirea zilei marinei a constituit un bun prilej pentru sovietici de a arăta unitatea zonei sale europene de influență, care fusese oficializată cu două luni în urmă într-o alianță, prin semnarea și ratificarea documentelor de constituire a Tratatului de la Varșovia.

Astfel, pentru prima dată, la Ziua marinei sovietice (Ziua Forțelor Maritime Militare ale U.R.S.S.) din anul 1955, sărbătorită pe 24 iulie, conducerea marinei sovietice, cel mai probabil pe căi diplomatice, pentru prima dată, a invitat marinele statelor comuniste din bazinul Mării Negre și al Mării Baltice, România, Bulgaria și Polonia, proaspete semnatare ale Tratatului de la Varșovia, să participe cu nave.⁸

Toate trei statele au răspuns cu promptitudine, au constituit câte un „detașament de nave” și au desemnat persoane oficiale amirali, de la nivelul comandantului marinei în sus.

Pe 23 iulie 1953 au intrau în portul Sevastopol, din Crimeea, un grup de nave din România și unul din Bulgaria, iar în portul Baltiisk, din Kaliningrad, un grup de nave din Polonia, pentru a participa la ceremoniile organizate cu ocazia zilei marinei sovietice de către Flota Mării Negre, respectiv, de către Flota Mării Baltice.⁹

cinstea amiralului Michael Denny, comandantul flotei din metropolă. Nava port-avioane „TRIUMPH” a răspuns cu șapte salve în cinstea comandantului „contratorpilorului de escadră” sovietic. *România liberă*, anul XIII, nr. 3427, joi 13 octombrie 1955, p. 4.

⁸ „Scân-teia”, anul XXIV, nr. 3345, marți 26 iulie 1955, p. 4.

⁹ Informațiile date publicității în presa de la București privind participarea navelor din România și Bulgaria au fost lapidare, în schimb, intenționat sau nu, despre participarea Poloniei au fost date detalii semnificative. În nr. de marți 26 iulie 1953 al ziarului “Scân-teia” sunt publicate, una sub alta, informațiile furnizate de Agerpres, preluate de la TASS, despre participarea navelor militare din România, Bulgaria și Polonia la ziua marinei sovietice, una sub alta, astfel: 1) „SEVASTOPOL 25 (Agerpres) – TASS. La 23 iulie au sosit la Sevastopol într-o vizită de prietenie grupuri de nave din flotele maritime militare ale R.P. Bulgaria și R.P. Române.”; 2) „KALININGRAD 25 (Agerpres) – TASS. La 23 iulie, torpiloarele [distrugatoarele] „Bliskowica” [Błyskawica], „Buja” [Burza] și un vas de gardă [navă logistică] sub drapelul comandantului flotei Republicii Populare Polone, contraamiralul Studzinski, au sosit în orașul Baltiisk, pentru a participa la sărbătorirea Zilei Flotei Maritime Militare a U.R.S.S. ”. “Scân-teia”, anul XXIV, nr. 3345, marți 26 iulie 1955, p. 4.

Comandamentul marinei sovietice a desemnat Sevastopol ca fiind centrul de greutate a manifestărilor dedicate sărbătorilor din ultima duminică din iulie și, în consecință, aproape întreaga comandă a marinei a fost prezentă.¹⁰

La invitația primită din U.R.S.S., Comandamentul Marinei Militare a propus ca la Ziua marinei sovietice din 24 iulie 1953, să se participe la Sevastopol la manifestările organizate de către comandamentul Flotei sovietice din Marea Neagră cu un grup de nave format din trei dragoare de bază, cele mai noi nave militare românești puse sub comanda comandantului Marinei Militare, contraamiralul Mihai Nicolae, iar la Ismail, la manifestările organizate de către Comandamentul Flotei sovietice de Dunăre să participe cu un grup de nave format din trei monitoare fluviale, puse cel mai probabil sub comanda comandantului Flotei de Dunăre, căpitanului de rangul 1 Gheorghe Sandu.¹¹ Participarea a fost aprobată și s-a realizat.

Grupul format din cele trei dragoare de bază au stat la Sevastopol de la 23 la 25 iulie 1955.¹²

¹⁰ Cu ocazia zilei marinei sovietice, au fost invitați la Comandamentul Flotei Maritime Militare a U.R.S.S. din Moscova un grup de 12 foști membrii ai echipajului crucișătorului „POTEMKIN” care aveau rezidența în România să participe la manifestările organizate cu această ocazie. Crucișătorul „Kneaz POTEMKIN Tavriceski”, cel mai mare și mai puternic vas al Marinei Ruse din Marea Neagră, al cărui echipaj se revoltase, a aterizat la Constanța pe 19 iunie 1905, pentru a solicita reprovizionarea cu cărbune și apă. Cererile echipajului „revoluționar” au fost refuzate, cerându-li-se să predea nava. În delegația de negociere a solicitării s-a aflat și un membru al echipajului de etnie română. Confruntându-se cu refuzul autorităților române, „POTEMKIN” a plecat a doua zi din dreptul Constanței, unde ancorase, spre Crimeea. Nereușita aprovizionării a determinat echipajul revoluționar a lui „POTEMKIN” să se întoarcă la Constanța pe 25 iunie 1905 și să predea a doua zi nava autorităților române. Cea mai mare parte a membrilor echipajului revoltat a rămas în România, o parte s-a întors în Rusia, iar alții au emigrat în Argentina. Conform articolului din „Scînteia” foști membrii ai echipajului crucișătorului „POTEMKIN”, români sau nu, locuiau în România în 1955, și erau considerați eroi-revoluționari. Vezi: *Scînteia*, anul XXIV, nr. 3343, sâmbătă 23 iulie 1955, p. 4. Pentru derularea evenimentelor din vara anului 1905, vezi descrierea în jurnalul Divizie de mare publicat în lucrarea: Cam. fl. dr. Alexandru Mîrșu, dr. Andreea Atanasiu-Croitoru, cdor. dr. Ion Custură, cdor. Tiberiu Liviu Chodan, *De la Divizia de Mare la Flotă: 1896-2011. Monografie*, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2011, pp. 188 – 195.

¹¹ Într-un document redactat la 14 iunie 1955 în cadrul Secției marină din Marele stat major sunt consemnate problemele raportate de către Comandamentul Marinei Militare. Pe lângă participarea la ziua marinei sovietice în porturile Sevastopol și Ismail, se mai cerea aprobare pentru participarea la Ruse cu trei vedete de siguranță la manifestările prilejuite de Ziua marinei bulgare și se mai propunea invitarea la Ziua marinei române a unor delegații din Flota sovietică a Mării Negre și din marina bulgară. A.N.M.R., *Fond Secția Marină din Marele Stat Major*, dosar 11, f. 11. Participarea la ziua marinei bulgare și a cele sovietice a navelor fluviale românești cel mai probabil s-a realizat, însă delegațiile sovietice și bulgare nu au venit la ziua marinei române care a avut loc pe 7 august 1955. „Scînteia”, anul XXIV, nr. 3357, Marți 9 august 1955, p. 2.

¹² *Flota Patriei*, anul X, nr. 64 (471), Joi 28 iulie 1955, p. 2.

Evenimentul de la Sevastopol a fost amplu mediatizat, chiar la detaliu, de către presa rusă și presa din celelalte state. Pentru România, agenția de știri AGERPRES a preluat știrile produse de agenția sovietică TASS, știri care au fost publicate în presa românească, centrală și locală.¹³ Reprezentarea oficială a românilor a fost prin comandantul forțelor maritime militare ale Republicii Populare Române, contraamiralul Nicolae G. Mihai. Bulgarii au avut la Sevastopol pe prim locțiitorul ministrului Apărării, secondat de către comandantul marinei bulgare.

Cele două grupuri de nave au ajuns și au intrat pe rând în Sevastopol, pe 23 iulie 1955, primii fiind bulgarii (programat sau nu) și românii la câteva ore după. După acostarea grupului de nave bulgare, cu distrugătorul „G. DIMITROV” navă comandant, un reprezentat al comandamentului flotei sovietice a urcat la bordul navei amiral pentru a face formalitățile de gazdă. Același lucru s-a întâmplat și după acostarea navelor din grupul de nave românești, cu o singură și importantă deosebire: la bordul navei bulgărești a urcat un contraamiral (șef sau membru în consiliul militar al flotei/ o funcție extrem de importantă în acea perioadă); la bordul navei amiral românești a urcat pentru a ura bun venit un comandor.

După sosirea la Sevastopol, ambele delegații au fost în vizită protocolară la comandantul Flotei sovietice a Mării Negre, viceamiralul V.A. Parhomenco și la amiralul F.A. Fokin, șeful de stat major al marinei sovietice, prezent la Sevastopol, precum și la autoritățile locale, unde au fost primite de către președintele comitetului executiv al Sovietului orașenesc de deputați ai oamenilor muncii din Sevastopol. Mai târziu sovieticii, amiralii și reprezentanții autorităților locale de partid și de stat, au făcut vizite de răspuns la navele române și bulgare.

În seara aceleași zile, de 23 iulie 1955, la Teatrul central al armatei sovietice a avut loc o ședință festivă organizată de Ministerul Apărării al U.R.S.S., consacrată Zilei Flotei Maritime Militare a U.R.S.S. Ședința festivă a fost deschisă de amiralul S. G. Gorșkov, proaspăt numit comandant marinei sovietice, prezent la Sevastopol.

Pe 23 și 24 iulie s-au organizat vizite reciproce între echipajele navelor. Românii și bulgarii au vizitat navele de război ale Flotei Mării Negre, iar sovieticii, la rândul lor, pe cele cu care veniseră românii și bulgarii.

Duminică 24 iulie 1955, în cursul dimineții, românii și bulgarii au luat parte, alături de sovietici, la festivitățile dedicate sărbătoririi Zilei Flotei Maritime Militare a U.R.S.S. în portul și orașul Sevastopol. După-masă s-au organizat vizite ale echipajelor navelor venite la Sevastopol locurile istorice ale „orașului-erou”, printre care Muzeul Flotei Mării Negre. Seara s-a participat la un spectacol dat de artiști sosiți din Moscova, Leningrad și Kiev.

În cursul aceleiași zile de 24 iulie, pe stadionul Flotei Mării Negre și pe bulevardul Matrosski din oraș au avut loc competiții între echipele de fotbal și de

¹³ „Scînteia”, anul XXIV, nr. 3345, marți 26 iulie 1955, p. 4; *Munca*, anul XI, nr. 2416, marți 26 iulie 1955, p. 4; *România Liberă*, anul XIII, nr. 3360, marți 26 iulie 1955, p. 3; *Steagul Roșu*, anul II, nr. 411, marți 26 iulie 1955, p. 3; *Flota Patriei*, anul X, nr. 64 (471), Joi 28 iulie 1955, p. 2. Un fapt semnificativ de remarcat este că în comunicatele publicate este folosit termenul de „comandor” în loc de „căpitan de rangul 1”, atât pentru ofițeri bulgari, cât și pentru un ofițer sovietic.

volei ale românilor, bulgarilor și sovieticilor. De asemenea, o trupă de artiști amatori a marinarilor români veniți la Sevastopol cu navele, a susținut un spectacol care s-a bucurat de mare succes.

Efectele acestei reuniuni a marinarilor din cele trei flote prietene și aliate au fost descrise astfel: „*Pe străzile orașului, în scuaruri, pe bulevarde, oaspeții (românii și bulgarii) au fost salutați cordial de locuitorii Sevastopolului, pretutindeni se legau conversații prietenești.*”¹⁴

Ca și în anii anteriori, dar și câțiva ani după, în România s-a sărbătorit Ziua Flotei Maritime Militare a U.R.S.S.. Sub patronajul *Asociația Română pentru strângerea Legăturilor cu Uniunea Sovietică*, responsabilă cu organizarea activităților, s-au desfășurat „manifestări” de „cinstire” a marinei sovietice în București și în alte orașe din țară.¹⁵

Nicio altă vizită a navelor românești la Sevastopol nu a beneficiat de o astfel de mediatizare. Ulterior, comunicatele de presă au fost succinte, conțineau câteva propoziții și au fost publicate pe ultimele pagini ale ziarelor presei românești centrale și locale.

Până la sfârșitul anului 1989, grupuri de nave militare românești au participat la sărbătorirea zilei marinei sovietice de 4 ori, în anii 1972, 1976, 1978 și 1982. La rândul lor, sovieticii au participat doar de 2 ori, în anii 1973 și 1977.

În perioada 1959 – 1963 nave militare românești au executat marșuri de instrucție în zonele maritime ale Bulgariei și U.R.S.S.. Nu cunoaștem dacă au fost efectuate și escale în porturile sovietice sau cele bulgărești. În 1959 s-a efectuat marșuri de instrucție în Marea Neagră cu elevii Școlii Superioare de Marină.¹⁶ În perioada 1 – 4 iulie 1963, un grup de 2 nave dragoare de radă (D.R.-17 și D.R.-26) a executat un marș de recunoaștere a teatrului maritim și fluvial de la Tulcea la Odessa.¹⁷ În perioada 6 – 14 august 1963 Marina Militară a executat un marș de cunoaștere a teatrului de navigație din bazinul de NE și E al Mării Negre, pe itinerariul Mangalia-Sevastopol-Batumi-Mangalia, sub conducerea șefului de stat major al Marinei Militare, contraamiralul Bogdan Victor. La acest marș au participat ofițerii cu navigația din Marina Militară.¹⁸

2.2 Vizita navelor sovietice în România (1964)

În vederea creșterii prezenței navale în Marea Mediterană, în special, în anul 1963, conducerea marinei sovietice a luat decizia de a organiza executarea unui serviciu de luptă (Боевая Служба) mai întâi episodic, dar care în câțiva ani avea să devină permanent. Această misiune de luptă se executa de către structuri denumite „brigăzi mixte” de nave din Flota sovietică a Mării Negre și submarine din celelalte

¹⁴ *Idem.*

¹⁵ „Scînteia”, anul XXIV, nr. 3345, marți 26 iulie 1955, p. 1.

¹⁶ A.M.N.R., fond 5427 (*Secția marină din MStM*), dosar nr. 28, ff. 228 – 253; S.I.A., *Rola P II-4-2392*.

¹⁷ *Registrul Istoric al Dn. 174 D.R.*, f. 14(v).

¹⁸ *Registrul Istoric al C.M.M.*, vol. I, f. 21;22; Moșneagu, Marian (coord.), *Statul Major al Forțelor Navale (1860-2005)*, Editura Muzeului Marinei Române, Constanța, 2005 [în continuare: *S.M.F.N. (1860-2005)*], p. 92.

două flote, cea din Marea Baltică și cea din Nord care generau grupuri operaționale care să execute misiuni cu durată de 1 - 2 luni, independent și în cooperare, în primul rând pentru căutarea și monitorizarea grupurilor portavioanelor americane (carrier task group) și a submarinelor, dar și patrularea submarinelor proprii clasice dotate cu rachete și în al doilea rând pentru a se arăta capacitatea marinei sovietice de a sprijini politica Moscovei, de a influența cursul evenimentelor din bazinul mediteraneean.

Din iunie 1964, navele marinei sovietice au început să mențină prezență navală constantă în Marea Mediterană.

În luna iunie 1964 au intrat în Marea Mediterană pentru primul serviciu de luptă grupul de format din două submarine clasice și nava bază pentru submarine „VIKTOR KOTELNIKOV” din Flota Mării Baltice și grupul de nave din Flota Mării Negre format din crucișătorul „MIHAIL KUTUZOV” și noile distrugătoare „COMSOMOLEȚ UCRAINĂ” și „SOOBRAZITELNĂ”.

Grupul de nave din Flota Mării Negre, condus de însuși comandantul flotei, amiralul Serafim Evgenievici Ciursin, s-a întors la Sevastopol pe 2 iulie 1964, iar la începutul lunii august 1964 crucișătorul „MIHAIL KUTUZOV” însoțit de „NAPORISTĂ” a participat la ziua marinei bulgare.

În luna august, sovieticii pregăteau să trimită în Marea Mediterană un alt grup de nave mari pentru serviciu de luptă, format din crucișătorul de antrenament „Dzerzhinsky” și distrugătorul purtător de rachete „GNEVNĂI”, care au ieșit în Marea Mediterană în 9 septembrie 1964 sub comanda contraamiralului G.F. Stepanov. Au avut misiunea de a urmări activitățile în Marea Mediterană a grupărilor portavioanelor Flotei a 6-a a U.S. Navy, „ROOSEVELT” și „FORRESTAL”.

În acest context, în luna august are loc vizita oficială a două nave sovietice la Constanța, sub comanda șefului de Stat Major al Flotei sovietice din Marea Neagră, în cadrul unor înțelegeri guvernamentale.

Care a fost motivul?

Pe 23 august 1964, regimul comunist din România a organizat ample manifestări prilejuate de împlinirea a 20 de ani de la evenimentele din 1944. La acea vreme existau tensiuni între conducerile de partid ale României și U.R.S.S., dar și între cele ale U.R.S.S. și Chinei. La București se publicase în aprilie 1964 *„Declarația cu privire la poziția Partidului Muncitoresc Român în problemele mișcării comuniste și muncitorești internaționale”* care pusese Moscova în dificultate.

Întrucât, la acea vreme apăruse problema reglementării accesului trupelor și navelor sovietice în România, acceptarea vizitei a fost condiționată de existența unui acord guvernamental. Acesta a fost realizat/finalizat cu o zi înainte de începerea vizitei sovieticilor.¹⁹

¹⁹ Presa centrală de la București a publicat în ziua anterioară sosirii navelor sovietice că s-a făcut o înțelegere la nivel guvernamental privind desfășurarea vizitei. Comunicatul fiind următorul: *„În legătură cu schimbul de vizite ale unor nave militare între U.R.S.S. și R.P. Română între guvernele Uniunii Sovietice și Republicii Populare Române s-a realizat o înțelegere privind un schimb de vizite prietenești ale unor nave militare. Vezi: „Scânteia”*,

În dimineața zilei de vineri, 21 august 1964, a sosit în portul Constanța pentru o vizită oficială în România un grup de nave sovietice, format din crucișătorul (transformat în crucișător ușor de antrenament/ navă școală în 1961) „DZERJINSKI”²⁰ și distrugătorul „PLAMENNÂI” aflat sub comanda viceamiralului Grigorii Korneevici Cernobai, proaspăt numit șef de Stat Major al Flotei sovietice a Mării Negre.²¹ Cele două nave sovietice au staționat la Constanța timp de 5 zile.

În dimineața zilei de duminică 23 august 1964, „în memoria eroilor români și sovietici căzuți în lupta împotriva fascismului”, în cimitirul central din Constanța au avut loc ceremonii la monumentele eroilor ostașilor români și al marinarilor sovietici din Flota Mării Negre. După intonarea imurilor de stat ale României și U.R.S.S. au fost depuse coroane de flori. Amiralul sovietic însoțit de un grup de ofițeri a depus coroane de flori la ambele monumente.²²

Navele sovietice au plecat din Constanța pe data de 25 august 1964.²³

Este de remarcat faptul că bulgarii au făcut o vizită de răspuns la Sevastopol în perioada 4 – 9 decembrie 1964, când au avut acostate în portul sovietic 2 nave, distrugătoarele ușoare de escortă „SMELI” și „DERZKI”, iar românii după 3 ani.

Următoarea vizită oficială la Constanța a unor nave ale Flotei sovietice din Marea Neagră a avut loc în august 1973 cu ocazia participării la Ziua Marinei Militare române. Aceasta a fost o vizită de răspuns la prezența navelor românești la

anul XXXIV, nr. 6354, joi 20 august 1964, p. 1; „Scânteia Tineretului”, anul XX, nr. 4745, joi 20 august 1964, p. 2; „Dobrogea Nouă”, anul XVII, nr. 4989, sâmbătă 22 august 1964, p. 1.

²⁰ https://military-history.fandom.com/wiki/Soviet_cruiser_Dzerzhinsky.

²¹ Grigorii Korneevici **Cernobai** /Григорий Корнеевич Чернобай (n. 5 dec. 1915/ Zolotoșoa – d. 25 dec. 1995/Sevastopol), de naționalitate ucrainean, a absolvit în 1940 Institutul Naval din Sank Petersburg de patru ani, principala facultate Academiei Navale „K.E. Vroșilov”. După absolvire a fost repartizat la Flota sovietică de Nord, iar în timpul celui de Al Doilea Război Mondial a activat pe mai multe nave. Din 1944 și până în 1949 a fost comandant pe 3 distrugătoare. După un stagiu de 3 ani (1950 - 1953) pe funcția de șef de stat major al unei divizii de distrugătoare din compunerea Flotei de Nord a urmat Academia Militară „M.V. Frunze” (1953 - 1956), pe care a absolvit-o cu medalia de aur. În perioada 1956 – 1961 a fost comandantul escadrilei din Flota Pacificului, perioadă în care a fost avansat la gradul de contraamiral (1957). După altă perioadă de 3 ani, în care a fost șeful grup de specialiști militari sovietici în Indonezia, țară căreia i-au fost transferate nave sovietice, Cernobai, avansat între timp viceamiral (1963), a fost numit în iulie 1964 pe funcția de *șef de Stat Major al Flotei sovietice din Marea Neagră*. În aprilie 1967 a devenit comandantul Flotei U.R.S.S. din Marea Caspică, iar în perioada 1971 – 1972 a a fost consilier sovietic al comandantului marinei egiptene. La întoarcerea din Egipt a fost numit locțiitor al comandantului Academiei Navale „K.E. Vroșilov”. A trecut în rezervă în 1976 din motive de sănătate.

²² *Idem.*

²³ „Scânteia”, anul XXXIV, nr. 6356, sâmbătă 22 august 1964, p. 7; „Scânteia Tineretului”, Anul XX, Seria II, nr. 4747, sâmbătă 22 august 1964, p. 2.

Sevastopol din anul anterior, care au fost la ziua marinei sovietice ca urmare a invitației transmise la București în numele comandatului acesteia, amiralul Groșkov.

2.3 A doua vizita oficială a unui grup de nave românești la Sevastopol (decembrie 1967)

La propunerea sovieticilor sau la solicitarea părții române, în perioada 14 – 22 decembrie 1967, perioadă în care este inclus și marșul de la Constanța la Sevastopol și retur, s-a desfășurat o vizită cu durata de 5 zile a unui grup de 3 nave militare românești, ca răspuns la vizita din anul 1964 la Constanța a navelor sovietice.

După finalizarea formalităților diplomatice s-a constituit grupul de nave format din nava școală „MIRCEA” și 2 nave dragoare (62 și 63; renumerotate ulterior ca 15 și 16) de la Divizionul 146 Dragoare de bază. Comandantul marșului a fost numit căpitanul de rangul 1 Anghel Petru, șeful de Stat Major al Comandamentului Marinei Militare și prim locțiitor al comandantului Marinei Militare.²⁴

În această vizită marina militară română a fost reprezentată de către șeful de Stat Major, un căpitan de rangul 1, deși la Constanța a fost un amiral în 1964. Nivelul de reprezentare luat în calcul de către români a fost determinat de faptul că în 1964 sovieticii au avut la Constanța, în calitate de conducătorul al marșului, pe șeful de stat major al Flotei sovietice din Marea Neagră.

Grupul de nave românești format din „MIRCEA”, DB-15 și DB-16 a plecat de la Constanța joi și sosit la Sevastopol în cursul zilei de sâmbătă dimineață, pe 16 decembrie 1967²⁵ În comunicatul de presă se menționa că „*Populația orașului și echipajele navelor sovietice ancorate în portul Sevastopol au făcut o caldă primire oaspeților.*”²⁶

Navele românești au plecat de la Sevastopol pe 20 decembrie 1967.²⁷

Cu ocazia aceasta, „MIRCEA” era la Sevastopol, la un an după ce fusese adus în țară de la Hamburg și pentru prima dată într-un port sovietic, după ce fusese retrocedat de către sovietici în 1945. Superba navă școală „MIRCEA” a marinei militare române era prezentată sovieticilor, care nu au avut cum să nu fie impresionați. „MIRCEA” fusese în vara anului 1967 în primul marș de instrucție în Marea Mediterană și Oceanul Atlantic, cu escale în porturile Toulon, Gibraltar, Portsmouth și La Valletta.

2.4 Schimbul de vizite oficiale cu nave între Flota sovietică a Mării Negre și Marina Militară Română în perioada 1972 – 1982.

După cum am văzut, Marina Militară Română a participat pentru prima dată la ziua marinei sovietice, organizată la Sevastopol de către Flota Mării Negre, în vara anului 1955. Următoarea astfel de participare a avut loc în anul 1972.

²⁴ *Registrul Istoric al Dn. 146 D.B.*, f. 21.

²⁵ „Scânteia”, anul XXXVII, nr. 7554, vineri 15 decembrie 1967, p. 3.

²⁶ „Scânteia Tineretului”, anul XXIII, nr. 5777, duminică 17 decembrie 1967, p. 4.

²⁷ „Scânteia”, anul XXXVII, nr. 7560, joi 21 decembrie 1967, p. 6; „Dobrogea Nouă”, anul XX, nr. 6020, joi 20 decembrie 1967, p. 1; „Apărarea Patriei”, anul XXIII, nr. 51, 20 decembrie 1967, p. 8.

Față de români, bulgarii au fost reprezentați la sfârșitul lunii iulie 1970 la Sevastopol de către patru nave: „SMELI”, „DERZKI”, „POBEDA” și „MB-650”. Nu cunoaștem dacă a fost transmisă o invitație și către români sau dacă aceștia au refuzat să participe în contextul realităților tensionate dintre București și Moscova.

În 1972, în contextul unei relative dezghețări a relațiilor româno-sovietice, sovieticii au lansat invitația ca și nave românești să participe la Sevastopol cu ocazia sărbătoririi marinei lor. Invitația a fost acceptată de către partea română.

Începând din acest moment, în perioada următoare, conform normelor și cutumelor diplomatice, au avut loc vizite reciproce de răspuns.

Nave ale flotei sovietice a Mării Negre au fost prezente la Constanța pentru a participa la festivitățile organizate de către marinarii români în prima duminică a lunii august, cu prilejul Zilei Marinei Militare a Republicii Socialiste România, în anii 1973 și 1977. În anii '80 ai secolului trecut, nave sovietice de luptă au mai fost prezente la Constanța în vizită oficială în anii 1987 și 1989, însă în perioade care nu au avut legătură cu Ziua Marinei Militare Române. De asemenea, trei nave școală sau de antrenament diferite au făcut escale la Constanța în anii 1979, 1981 și 1982.

Navele românești au mai fost prezente la ziua marinei sovietice în anii 1976, 1978, 1982, 1985, 1989.

În cursul anului 1972 a sosit la București solicitarea ca un grup de nave ale marinei militare române să facă o vizită oficială la Sevastopol la invitația comandantului marinei militare sovietice, amiralul de flotă al Uniunii Sovietice Serghei Gorșkov, pentru a participa la festivitățile prilejuite de Ziua Flotei Marine Militare a Uniunii Sovietice.²⁸ La București invitația a fost acceptată, iar Comandamentul Marinei Militare a propus și a pregătit pentru efectuarea vizitei un grup format din 3 nave: nava școală „MIRCEA”, două vânătoare de submarin de la Divizionul 50 Vânători de submarine (51 și 52, renumerotate mai târziu 1 și 2).²⁹ Comandantul marșului a fost desemnat contraamiralul Aron Mihai, comandantul Diviziei 42 Maritime. Pe lângă români, la festivitățile din portul Sevastopol au mai participat bulgarii cu nave și iugoslavii cu delegație.³⁰ Vizita la Sevastopol a celor trei nave românești a fost intens mediatizată de presa centrală de la București care a publicat corespondențe zilnice detaliate transmise de la Moscova. A fost un semnal al dezghețării relațiilor sovieto-române în domeniul naval.

Grupul de nave militare românești a plecat din Mangalia joi dimineața, 27 iulie 1972 și a intrat în portul Sevastopol a doua zi dimineața.³¹ În aceeași zi, contraamiralul Mihai Aron însoțit de un grup de ofițeri români, a fost în vizită protocolară la autoritățile orașului Sevastopol și a avut o convorbire cu președintele

²⁸ „Scânteia”, An XLI, nr. 9222, vineri 28 iulie 1972, p. 7.; nr. 9223, sâmbătă 29 iulie 1972, p. 7; „România Liberă”, anul XXX, nr. 8635, 28 iulie 1972, p. 7; nr. 8636, 29 iulie 1972, p. 8.

²⁹ *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 230 (v).

³⁰ „Scânteia”, An XLI, nr. 9226, marți 1 august 1972, p. 6.

³¹ „Scânteia”, An XLI, nr. 9222, vineri 28 iulie 1972, p. 7.; nr. 9223, sâmbătă 29 iulie 1972, p. 7; „România Liberă”, anul XXX, nr. 8635, 28 iulie 1972, p. 7; nr. 8636, 29 iulie 1972, p. 8.

Comitetului Executiv al Sovietului Orășenesc Sevastopol, P.M. Stenkovol. La Comandamentul flotei sovietice a avut loc o întrevedere cu comandantul Flotei Mării Negre a U.R.S.S., amiralul Viktor Sergheevici Sisoiev.³²

Duminică 30 iulie 1972, navele și echipajele românești au participat la festivitățile desfășurate în portul Sevastopol cu prilejul Zilei Flotei maritime militare a U.R.S.S.. Cu această ocazie, amiralul Sisoiev, comandantul Flotei sovietice a Mării Negre, a oferit o recepție la care au participat și reprezentanți de la cele trei nave românești, în frunte cu contraamiralul Aron. O informație importantă care apare în comunicatul din 31 iulie 1972 al corespondentului AGERPRES de la Moscova este că *„comandantul detașamentului da nave militare românești, contraamiralul Aron Mihai, a avut o convorbire prietenească cu amiralul de flotă al Uniunii Sovietice, S. G. Gorșkov”*.³³

La rândul său, contraamiralul Mihai Aron, a oferit pe 31 iulie 1972, o masă la bordul navei-școală „MIRCEA”, în cinstea comandantului Flotei sovietice a Mării Negre, amiralului Sisoiev.³⁴ În cursul aceleiași zile, marinarii români au vizitat două nave militare sovietice, crucișătorul antisubmarin port-elicoptere „LENINGRAD” și crucișătorul „UȘAKOV” (clasa „Sverdlov”), iar seara a avut loc o *„întâlnire prietenească”* între marinarii români și sovietici la clubul marinarilor din portul Sevastopol.³⁵

Marți dimineața, pe 1 august 1972, grupul de nave militare românești a părăsit Sevastopol, sosind a doua zi la Mangalia.

Anul următor, cu ocazia sărbătoririi Zilei Marinei Române în data de 5 august 1973, prima duminică din luna august, a fost transmisă din timp sovieticilor invitația de a veni în vizită la Constanța cu un detașament de nave, ca răspuns la vizita din anul 1972 în portul Sevastopol a detașamentului de nave militare românești, format din „MIRCEA” și vânătoarele de submarine 1 (ex. 51) și 2 (ex. 53) care participaseră la festivitățile prilejuite de sărbătorirea Zilei Flotei Maritime Militare a U.R.S.S..

În consecință, Comandamentul Flotei sovietice a Mării Negre de la Sevastopol a trimis la Constanța pentru a desfășura o „vizită oficială de prietenie” un grup format din trei nave de luptă: crucișătorul purtător de rachete „AMIRAL GOLOVKO”, distrugătorul purtător de rachete „NAHODCIVII” și escortorul „KRASNODARSKII KOMSOMOLET”. Comandantul marșului pentru grupul de nave sovietice a fost desemnat viceamiralul Boris Efremovici Iamcovoï³⁶, șeful de

³² „Scânteia”, An XLI, nr. 9223, sâmbătă 29 iulie 1972, p. 7.

³³ „Scânteia”, An XLI, nr. 9226, marți 1 august 1972, p. 6.

³⁴ „Scânteia”, An XLI, nr. 9227, miercuri 2 august 1972, p. 6.

³⁵ „Scânteia”, An XLI, nr. 9227, miercuri 2 august 1972, p. 6; „Dobrogea Nouă”, anul XXV, nr. 7450, miercuri 2 august 1972, p. 4; „Apărarea Patriei”, anul XXVII, nr. 32, 9 august 1972, p. 1.

³⁶ Boris Efremovici **Iamcovoï**/ Борис Ефремович Ямковой (n. 7 august 1918/ regiunea Kherson din Ucraina – d. 1 octombrie 1991/Moscova) a fost repartizat după absolvirea Școlii Navle Superioare „M.V. Frunze”, în 1940, la nave din Flota Mării Negre, poziții de pe care a participat la cel de Al Doilea Război Mondial. După cursului de ofițeri superiori (1948) a

Stat Major la Flotei sovietice din Marea Neagră. Vizita a început vineri dimineața, pe 3 august 1973 și s-a încheiat marți după-amiază, în data de 7 august 1973.³⁷

În aceeași zi în care navele sovietice au acostat în portul Constanța, pe 3 august 1973, viceamiralul Iamcovoî însoțit de un grup de ofițeri, a făcut vizite protocolare la președintele Comitetului executiv al municipiului Constanța, Nicolae Petre, s-a întâlnit cu comandantul Marinei Militare, contraamiralul Sebastian Ulmeanu, și cu șeful Școlii Militare de Ofițeri activi de marină „Mircea cel Bătrân”, contraamiralul Ilie Ștefan. La bordul crucișătorului „AMIRAL GOLOVKO”, amiralul sovietic a primit în vizită de răspuns pe reprezentanți ai autorităților locale și militare. A doua zi, s-a organizat o ceremonie de depunere a unei coroane de flori la Monumentul Victoriei și la Monumentul eroilor marinari sovietici din municipiul Constanța.³⁸

Navele sovietice și echipajele acestora au participat la festivitățile prilejuite de Ziua Marinei Republicii Socialiste România. Ambasadorul U.R.S.S. la București, V. I. Drozdenko, și viceamiralul Iamcovoî, șef de Stat Major al Flotei U.R.S.S. în Marea Neagră, au reprezentat statul sovietic la tribuna oficială.³⁹ La festivitățile organizate pentru Ziua Marinei Române, Nicolae Ceaușescu nu a participat.

Pe timpul staționării navelor sovietice la Constanța, pentru marinarii sovietici s-au organizat vizite la monumente istorice, la Muzeul de Istorie și Arheologie, la Muzeul Marinei Române din Constanța și în stațiunile turistice de pe litoral Mamaia, Eforie și Mangalia, precum și diverse „întâlniri” cu marinari militari români (întreceri între echipe sportive ale echipajelor sovietice și ale marinarilor militarilor români și spectacole comune ale ansamblurilor artistice militare românești și sovietice). Navele sovietice au fost deschise la vizită, fiind vizitate de către reprezentanți ai autorităților locale, militari români, locuitori ai orașului Constanța și grupuri de elevi (pionieri).⁴⁰

fost mutat în Statul Major General al marinei sovietice (1949 – 1951). A revenit în cadrul flotei sovietice din Marea Neagră după a absolvirea Academiei Navale „K.E. Vorosilov” (1954) și a servit în cadrul acestei flote până în 1961, pe diferite funcții. După absolvirea în 1963 a Academiei Militare a Statului Major General al Forțelor Armate ale U.R.S.S. a fost numit comandant al Bazei navale din Marea Albă, fiind avansat la gradul de contraamiral, iar din 1996 a devenit comandantul Flotei din Camciatka a Flotei din Pacific. În această În februarie 1971 a fost transferat pe funcția de *șef de Stat Major Flotei Mării Negre*. În această funcție a fost avansat la gradul de viceamiral. Din 1973 a devenit Inspector al Marinei în Inspectoratul Principal al Ministerului Apărării al U.R.S.S., fiind avansat la gradul de amiral în 1976. În 1986, amiralul B.E. Iamcovoî a fost trecut în rezervă.

³⁷ „Scînteia”, an XLII, nr. 9590, sâmbătă 4 august 1973, p. 7; nr. 9594, miercuri 8 august 1973, p. 7; „Dobrogea Nouă”, anul XXVI, nr. 7762, 8 august 1973, p. 1; nr. 7765, 8 august 1973, p. 2.

³⁸ „Scînteia”, an XLII, nr. 9590, sâmbătă 4 august 1973, p. 7; nr. 9594, miercuri 8 august 1973, p. 7; „Dobrogea Nouă”, anul XXVI, nr. 7762, 8 august 1973, p. 1; nr. 7765, 8 august 1973, p. 2.

³⁹ „Scînteia”, an XLII, nr. 9592, 6 august 1973, p. 1.

⁴⁰ „Apărarea Patriei”, anul XXIX, nr. 32, iulie-decembrie 1973, p. 7.

Conform comunicatului din presă, „vizita detașamentului de nave sovietice a constituit un prilej de cunoaștere reciprocă, de întărire a prieteniei dintre marinarii militari români și sovietici”.⁴¹

În 1975, marina militară română nu a mai fost reprezentată la ceremoniile de la Sevastopol. Însă în anul următor, marina militară română a fost prezentă cu 3 nave.

În 1976, sovieticii au invitat atât pe români, cât și pe bulgari să vină la sfârșitul lunii iulie cu 3 nave la Sevastopol pentru o vizită oficială cu durata de 5 zile.

Marina militară a României a fost reprezentată la Sevastopol de grupul de nave format din 2 nave vânătoare de submarine (V.Sm.-1 și V.Sm.-2) și nava hidrografică 113 (Ex. „Slt. Ioan GHICULESCU”) în calitate de navă comandant, iar bulgarii au avut în portul militar din Crimeea navele „Smeli”, „Derzki” și nava hidrografică 61 (din 1986 „Amiralul Branimir Ormanov”).

Grupul de nave românești sub comanda șefului de Stat Major al Comandamentului Marinei Militare, contraamiralul Mihai Aron, a plecat joi dimineața, 22 iulie 1976 către Sevastopol și au ajuns a doua zi, de această dată ca urmare a invitației primite din partea ministrului apărării al U.R.S.S., mareșalul Andrei Antonovici Greciko pentru a participa la festivitățile prilejuite de sărbătorirea Zilei Flotei maritime militare sovietice.⁴²

Navele românești și bulgărești au plecat din Sevastopol marți 27 iulie 1976.

Următoarea vizită oficială „de prietenie” a unor nave sovietice s-a desfășurat între 5 și 9 august 1977, tot cu ocazia desfășurărilor festivităților prilejuite de sărbătorirea Zilei Marinei Române.

Grupul de nave sovietice care a venit la Constanța era format din crucișătorul „KRASNÎI KRIM” și distrugătorul „BRAVÎ”. Comandantul marșului a fost contraamiralul Iorin Aleksandrovici Stadnicenko. Sovieticii nu au mai trimis pe șeful de Stat Major al flotei, ci un comandant de mare unitate.

Imediat după acostarea navelor, contraamiralul Stadnicenko a făcut vizite protocolare primarului municipiului și consulului general al U.R.S.S. din Constanța. Apoi, a depus coroane de flori la Monumentul „Victoriei”, Monumentul marinarii sovietici și la Cimitirul eroilor sovietici din Constanța. După masă, amiralul sovietic s-a întâlnit cu Comandantul Marinei Militare, contraamiralul Ulmeanu Sebastian.⁴³

Navele sovietice care au fost în vizită oficială au plecat din portul Constanța în ziua de marți 9 august 1977. Pe timpul vizitei, marinarii sovietici au vizitat stațiuni, obiective culturale, turistice și economice de pe țărmul românesc al Mării Negre, dar s-au „întâlnit cu oameni ai muncii și marinari militari români”.⁴⁴

În vara anului 1978, pentru a se răspunde invitației de participare la sărbătorirea Zilei Flotei Maritime militare a U.R.S.S., Comandamentul Marinei

⁴¹ „Scânteia”, an XLII, nr. 9590, sâmbătă 4 august 1973, p. 7; nr. 9594, miercuri 8 august 1973, p. 7.

⁴² „Scânteia”, anul XLV nr. 10551, vineri 23 iulie 1976, p. 5.

⁴³ „Scânteia”, anul XLVI, nr. 10875, sâmbătă 6 august 1977, p. 5.

⁴⁴ „Scânteia”, anul XLVI, nr. 10875, sâmbătă 6 august 1977, p. 5; nr. 10878, miercuri 10 august 1977, p. 5; „Dobrogea Nouă”, anul XXX, nr. 9000, 6 august 1977, p. 4.

Militare a trimis la Sevastopol același grup de nave românești (V.Sm.-1, V.Sm.-2 și N.H.-113). Vizita s-a desfășurat în perioada 28 iulie – 1 august 1978. Referitor la această vizită comunicatul din presa românească a avut doar câteva rânduri și a fost dat după încheierea vizitei.⁴⁵ La rândul lor, marinarii bulgari au fost prezenți la Sevastopol cu aceleași nave.

Vizitele de răspuns ale marinei sovietice în portul Constanța s-au desfășurat în anii următori prin vizite ale navelor de instrucție (antrenament) și a navelor școală de tip velier.

În anii 1979, 1981 și 1982, portul Constanța a fost vizitat de către nave școală/nave de antrenament ale marinei sovietice care executa marș de instrucție în Marea Neagră.

Escala primei nave școală sovietice, nava de antrenament „GANGUT”, o navă cu deplasament de 5.000 t, s-a desfășurat între 24 și 28 septembrie 1979, comandantul marșului fiind căpitanul de rangul întâi F. V. Blinov. Navă școală militară sovietică a sosit la Constanța luni dimineța și a plecat vineri dimineța.⁴⁶

În anul 1981, sovieticii au venit la Constanța cu nava școală „HASAN”. Aceasta a intrat în port, marți dimineța, 18 august 1981, și a plecat sâmbătă, 22 august 1981. De această dată comandantul marșului a fost viceamiralul G. L. Nevolin.⁴⁷

Între 21 și 25 septembrie 1982 nava școală militară sovietică „PERECOP”, având la bord pe comandantul marșului, căpitanul de rangul întâi N. M. Pitulainin, a făcut o escală în portul Constanța. Nava a acostat în port marți dimineța și a plecat sâmbătă.⁴⁸

De fiecare dată, conform protocolului vizitei, în ziua sosirii navelor în portul Constanța, la puțin timp după acostarea la cheu, comandantul marșului, însoțit de un grup de ofițeri sovietici, a făcut vizite protocolare primarului municipiului Constanța, comandantului marinei militare, și comandantului Institutului de marină „Mircea cel Bătrân”. După încheierea acestor vizite s-au desfășurat ceremoniile de depunere de jerbe de flori la Monumentul Victoriei și la Monumentul marinarilor sovietici din Constanța. Pentru elevii marinari sovietici s-au organizat vizite în Constanța și în stațiunile de pe litoralul românesc al Mării Negre, vizite ale navelor școală, precum și întâlniri între elevii sovietici și cei ai Institutului de marină „Mircea cel Bătrân”.

În anul 1982, sovieticii au sărbătorit ziua marinei lor pe data de 25 iulie. Pe cale diplomatică, la București s-a primit solicitarea ca un „detașament de nave” din

⁴⁵ „Scânteia”, anul XLVII, nr. 11180, marți 1 august 1978, p. 3. *România Liberă*, anul XXXVI, nr. 10502, 1 august 1978, p. 5.

⁴⁶ „Scânteia”, anul XLVIII, nr. 11535, marți 25 septembrie 1979, p. 5; *România Liberă*, anul XXXVII, nr. 10858, marți 25 septembrie 1979, p. 5; nr. 10862, sâmbătă 29 septembrie 1979, p. 5.

⁴⁷ „Scânteia”, anul LI, nr. 12127, miercuri 19 august 1981, p. 5.

⁴⁸ „Scânteia”, anul LII, nr. 12466, miercuri 22 septembrie 1982, p. 5; nr. 12470, 26 septembrie 1982, p. 5; „Dobrogea Nouă”, anul XXXV, nr. 10588, miercuri 22 septembrie 1982, p. 2; „România Liberă”, anul XL, nr. 11786, miercuri 22 septembrie 1982, p. 5.

Marina Militară Română să participe la Sevastopol la festivitățile prilejuite de sărbătorirea Zilei Flotei Maritime Militare a U.R.S.S. Propunerea marinei, transmisă prin eșaloanele superioare, privind participarea la Sevastopol în perioada 22 – 26 iulie 1982, cu 2 nave din Divizionul 146 Dragoare de bază și puitoare de mine și plase, respectiv puitorul de mine și plase 274 și dragorul de bază 15, iar persoana oficială să fie comandantul Centrului 39 Scafandri, contraamiral Ilie Ștefan, a fost aprobată în luna mai.⁴⁹

Informații despre această vizită oficială au fost publicate în presa centrală de la București după încheierea vizitei, sub forma unei corespondențe transmise de Moscova pe 27 iulie 1982. În corespondența respectivă se menționează că „*marinarii militari români s-au întâlnit cu marinari militari sovietici și au vizitat obiective istorice și turistice*” și conducătorul marșului, contraamiral Ilie Ștefan, a depus „*o coroană de flori la Monumentul eroilor din Sevastopol.*”⁵⁰ Este pentru prima dată când se menționează această secvență de protocol. Cel mai probabil, această activitate s-a desfășurat și pe timpul vizitelor anterioare.

Următoarea prezență românească la Sevastopol nu a fost o vizită oficială. A fost o „vizită de afaceri”. Puitorul de mine și plase 274 („Viceamiral Constantin Bălescu”) și vânătorul de submarine mare (corveta) 263 („Viceamiral Eugeniu Roșca”) au fost la Sevastopol în perioada 18 – 22 iunie 1985 cu ocazia transportării din România în U.R.S.S. a echipajului viitorului submarin „DELFINUL” care își începea perioada de pregătire pentru luarea în primire a submarinului achiziționat din U.R.S.S..

Până în 1990 nicio navă de luptă a Marinei Militare Române nu a fost în vizită în U.R.S.S.. Singurele vizite au fost cele ale navei școală „MIRCEA”.

2.5 Marșurile de instrucție ale navei școală „MIRCEA” în Marea Neagră în perioada 1986 -1990.

Prezența românească în porturile sovietice de la Marea Neagră în perioada 1986 – 1989 s-a concretizat în vizite oficiale și escale ale navei școală „MIRCEA”, sub comanda căpitanului de rangul 1 Stăiculescu Dan, în cadrul marșurilor sale anuale de instrucție desfășurate doar în Marea Neagră având la bord elevii instituțiilor de învățământ militar de marină.

În cadrul marșului de instrucție din perioada 15 iulie – 14 august **1986**, nava școală „MIRCEA” a vizitat porturile Istanbul (21 – 24 iulie), Sevastopol (29 iulie – 1 august), Odessa (4 – 6 august) și Varna (11 – 13 august).⁵¹

„MIRCEA” era pentru prima dată la Odessa și la Varna. Vizita de la Varna a fost prima vizită oficială a unei nave militare românești în Bulgaria din întreaga perioadă a Războiului Rece.

⁴⁹ *Registrul Istoric al Diviziei 42 Maritime*, f. 78. Aprobarea în C.C. al P.C.R. a fost transmisă de cancelaria C.C. al P.C.R. prin adresa cu nr. H-1751 din 4 mai 1982.

⁵⁰ „Scânteia”, anul LI, nr. 12419, 28 iulie 1982, p. 6.; *România Liberă*, anul 40, nr. 11739, 28 iulie 1982, p. 6.

⁵¹ Ciorbea, Valentin, *Istoricul navelor școală „Mircea”*, Ed. A.N.M.B., Constanța, 1999, pp. 326 – 331; „Scânteia”, anul LV, nr. 13679, vineri 15 august 1986, p. 5; *România Liberă*, anul XLIV, nr. 12994, vineri 15 august 1986, p. 5.

Nava școală „MIRCEA” a plecat în marș de instrucție pe 15 iulie 1986, comandantul marșului fiind căpitanul de rangul 1 Drăgușin Ilie. După vizita la Istanbul și o staționare de 2 zile în rada Eforie Nord pentru reprovizionare și o inspecție a comandantului marinei, contraamiralul Ioan Mușat, „MIRCEA” a plecat către portul sovietic Sevastopol.

În dimineața zilei de marți 29 iulie 1986, la 2 zile după ce sovieticii sărbătoriseră Ziua Marinei, nava școală „MIRCEA” a intrat în portul Sevastopol. După executarea salvelor de tun corespunzătoare salutului națiunii, nava a fost direcționată de către ofițerul de legătură să se lege la o geamandură pentru staționarea în port. La insistențele comandantului marșului, sovieticii au acceptat ca „MIRCEA” să fie acostată cu bordul la cheu. După acostare, o delegație de ofițeri au făcut vizite la autoritățile orașului și la Comandamentul Flotei sovietice a Mării Negre. Românii au oferit un dineu la bordul lui „MIRCEA” la care au participat din partea sovieticilor contraamiralul Stanislav Georgievici Alekseev, reprezentat al Comandamentului Flotei Mării Negre, fost comandant al Diviziei de submarine, însoțit de câțiva ofițeri. La rândul lor sovieticii au oferit un dejun la bordul navei de patrulare „BEZUKORIZNENNÂI” (Această navă avea să viziteze Constanța în 1991). Echipajul navei școală „MIRCEA” a vizitat orașul Sevastopol și a participat la spectacole oferite de către sovietici.

Vizita în portul Odessa a avut în mare același tipar.

În 1987, marșul de instrucție al navei școală a fost mai scurt, între 4 și 29 iulie. Pe timpul marșului de instrucție, „MIRCEA” a făcut escale în porturile Burgas, Suhumi și Sevastopol (25 – 28 iulie 1987). Pentru „MIRCEA” a fost prima dată când a intrat în portul bulgăresc Burgas și portul sovietic (georgian) Suhumi.⁵² Conducătorul marșului a fost șeful de stat major al Comandamentului Marinei Militare și primul locțiitor al comandantului marinei române, contraamiralul Iordache Constantin. Perioada vizitei la Sevastopol a coincis cu sărbătorirea de către sovietici a zilei marinei lor. De această dată, informațiile privind marșul de instrucție în Marea Neagră al navei școală „MIRCEA”, publicată în presa românească, au fost cuprinse în doar două mesaje scurte. În revista marinei sovietice este menționată vizita lui „MIRCEA” la Sevastopol, dar nu se menționează faptul că ar fi participat la festivitățile organizate de către sovietici cu ocazia zilei marinei lor.

Contraamiralul Iordache Constantin a fost în vizită la autoritățile de stat din Sevastopol și la Comandamentul Flotei sovietice din Marea Neagră, unde a fost primit de către șeful de stat major viceamiralul Valentin Egorovici Selivanov. Împreună cu o delegație de marinari militari români, contraamiralul Iordache a depus o coroană de flori la Monumentul „Gloriei” din Complexul Memorial Sapun-Gora. Pentru echipajul navei școală „MIRCEA” au fost organizate excursii la locurile istorice ale orașului Sevastopol și evenimente culturale comune cu marinarii sovietici. „MIRCEA” a fost vizitată de către civili și militari din Sevastopol.⁵³

⁵² „Scînteia”, anul LVI, nr. 13956, duminică 5 iulie 1987, p. 5; „Scînteia”, anul LVI, nr. 13977, joi 30 iulie 1987, p. 5; Ciorbea, Valentin, *op. cit.*, pp. 336 – 337.

⁵³ Vezi: „Colecția marină”, Revista marinei URSS (Морской сборник, Журнал военно-морского флота СССР), nr. 11, noiembrie 1987 (Ноябрь 1987, 11), p. 15.

În anul **1988**, pavilionul navei școală „MIRCEA” a fluturat în porturile Varna (29 iulie – 1 august), Istanbul (2 – 5 august), Novorossisk (10 – 13 august) și Odessa (16 – 18 august), cu ocazia vizitelor făcute pe timpul marșului de instrucție în Marea Neagră.⁵⁴ Marșul de instrucție al navei școală „MIRCEA” din vara anului 1988 s-a desfășurat între 28 iulie și 20 august 1988. Comandatul marșului a fost căpitanul de rangul 1 Enăchescu Corneliu, șeful Direcției Hidrografice Maritime Constanța „MIRCEA” era pentru prima dată acostat la dană în portul Novorossisk.

Vizitele au fost escale cu durata de 2 – 3 zile, fără vizite oficiale la autoritățile civile și militare din orașele port respective. Între vizita la Istanbul și cea de la Novorossisk, nava școală „MIRCEA” a staționat o zi în rada portului Constanța pentru re aprovizionare. Pe timpul staționării în porturile Varna, Istanbul, Novorossisk și Odessa marinarii românii au vizitat orașele și instituțiile de învățământ de marină din Bulgaria și Turcia. Nava școală „MIRCEA” a fost deschisă pentru vizită în porturile Varna, Novorossisk și Odessa.⁵⁵

Pentru marșurile de instrucție ale navei școală „Mircea” în Marea Neagră din vara anilor 1988 și 1989 nu a fost publicate în presa românească informații privind executarea acestora.

În cadrul marșului de instrucție din vara anului **1989** al navei școală „MIRCEA” au fost planificate și executate escale și vizite oficiale în porturile Varna (18 – 20 iulie), Istanbul (24 – 26 iulie) și Sevastopol (29 iulie – 1 august). Conducătorul marșului a fost șeful de stat major al Comandamentului Marinei Militare și primul locțiitor al comandantului marinei române, contraamiralul Iordache Constantin. Perioada vizitei la Sevastopol a coincis cu sărbătorirea de către sovietici a zilei marinei lor. De această dată, informația privind marșul de instrucție în Marea Neagră al navei școală „MIRCEA” nu a fost publicată în presa românească. În schimb, în revista marinei sovietice este menționată vizita lui „MIRCEA” la Sevastopol, dar nu se menționează faptul că ar fi participat la festivitățile organizate de către sovietici cu ocazia zilei marinei lor.

După intrarea în portul Sevastopol și tragerea celor 21 de salve de tun pentru „salutul națiunii”, nava școală „MIRCEA” a acostat la ora 09.33 la dana desemnată. Pentru întâmpinarea navei școală „MIRCEA” se aflau pe dană șeful Statului Major al Flotei Mării Negre, viceamiralul V. Selivanov, care era însoțit de 10 ofițeri, un pluton de militari și o fanfară. În aceeași zi, contraamiralul Iordache Constantin a fost în vizită protocolară la oficialitățile orașului Sevastopol și la comandantul Flotei Mării Negre, amiralul Mihail Nikolaevici Hronopulo. O delegație a marinarii române a depus o coroană de flori la Monumentul „Gloriei” din Complexul Memorial Sapun-Gora. Nava școală „MIRCEA” a fost vizitată de către aproape 1000 de persoane, locuitori ai orașului sovietic și marinari sovietici. Seara, românii au oferit un dineu la bordul navei la care a participat viceamiralul Selivanov însoțit de trei ofițeri superiori, printre care și comandantul navei „KRASNÎI KAVKAZ”. Pe

⁵⁴ Echipajul navei a fost format din 192 de persoane (25 de ofițeri, 17 maiștri militari, 2 subofițeri, 1 salariat civil, 11 elevi de liceu, 111 elevi de la Institutul de Marină și 25 de militari în termen). Pe timpul staționării la Istanbul a dezertat un maestru militar.

⁵⁵ Valentin Ciorbea, *op. cit.*, pp. 340 – 344.

30 iulie 1989, între 08.30 și 12.30, marinarii români au participat la ziua marinei sovietice. Pentru membrii echipajului navei și elevii aflați în stagiul de practică la bordul navei școală „MIRCEA” au fost organizate excursii pe litoralul sudic al Peninsulei Crimeea (Yalta) și la locurile istorice ale orașului Sevastopol. Au fost organizate și susținute evenimente culturale comune cu marinarii sovietici. Pe timpul staționării în portul Sevastopol, marinarii români au vizitat nava mare antisubmarin „KRASNÎI KAVKAZ”, navă care fusese în vizită la Constanța în vara anului 1987.⁵⁶

2.6 Vizitele navelor de luptă sovietice la Constanța din anii 1987, 1989 și 1990

În dimineața zilei de marți, 16 iunie **1987**, navele mari antisubmarin (fregatele) sovietice „AZOV” și „KRASNÎI KAVKAZ” au sosit într-o vizită oficială „amicală” în portul Constanța. La bordul navei „AZOV” se afla șeful Statului Major al Flotei Mării Negre, viceamiralul Valentin Egorovici Selivanov⁵⁷. Amiralul sovietic, însoțit de un grup de ofițeri sovietici a făcut o vizită la primăria municipiului Constanța și a fost primit la Comandamentul Marinei Militare. Au fost depuse coroane de flori la Monumentul Victoriei, Monumentul ostașilor sovietici și Monumentul marinarilor sovietici din Constanța. Membrii echipajelor celor două nave au vizitat instituții de învățământ și unități militare, obiective economice, cultural-turistice și monumente istorice din municipiul Constanța și de pe litoralul românesc al Mării Negre. Navele sovietice au plecat din Constanța vineri dimineața,

⁵⁶ *Idem*, pp. 346 – 348.

⁵⁷ Valentin Egorovici **Selivanov** / Валентин Егорович Селиванов, (n 17 martie 1936), ne naționalitate cazacă din Kuban, a urmat Școala Navală Superioară Carspică „S.M. Kirov” din Baku în perioada septembrie 1955 – iunie 1958, fiind repartizat la bordul unui distrugător din Flota Pacificului. După ce a absolvit cursul de comandanți de navă (septembrie 1964 - iunie 1965) a fost numit comandant al unei nave de patrulare, iar în 1967 a fost numit comandant de distrugător. În perioada septembrie 1969 - iunie 1971, Selivanov a fost la Facultatea de comandă a Academiei Navale, iar după absolvirea, a fost repartizat la Flota sovietică din Marea Baltică, pe funcția de șef de stat major al Brigăzii 26 nave antisubmarin. În cadrul acestei flote a rămas până în noiembrie 1978, perioadă în care a ocupat funcțiile de comandantul al Brigăzii 76 distrugătoare (aug. 1973) și de comandantul al Diviziei 12 nave purtătoare de rachete (aug. 1975). În noiembrie 1978 a fost numit șef de stat major al Escadrile 10 operaționale din Marea Mediterană, funcție pe care, anul următor, a fost avansat la gradul de contraamiral. La 22 februarie 1981, contraamiralul Selivanov a preluat comanda Escadrilei a 5-a operaționale din Marea Mediterană, pe care a comandat-o din noiembrie 1984 cu gradul de viceamiral. La 19 septembrie 1985, viceamiralul Selivanov a fost numit pe funcția *de șef de stat major al Flotei sovietice din Marea Neagră*. Pe 24 decembrie 1989 a fost numit comandant al Bazei navale din Leningrad - comandant al cetății navale din Kronstadt, funcție pe care a primit gradul de amiral (1992). Din septembrie 1992 și până în decembrie 1996, când a fost trecut în rezervă, a fost șef al Statului Major General al marinei ruse și, totodată, primul locțiitor al comandantului-șef al marinei. În februarie 1988, viceamiralul Selivanov a fost șeful „operației de expulzare a navelor marinei americane din apele teritoriale sovietice din Marea Neagră” (comandantul flotei, amiralul M. N. Hornopulo , se afla la Moscova la acea vreme).

19 iunie 1987.⁵⁸ De această dată, în cadrul vizitei la Constanța, sovieticii au organizat vizite la bordul navelor lor de război sovietice atât pentru marinarii militari români, cât și pentru locuitorii orașului.

Săptămâna următoare două nave americane ale Flotei a VI-a din Marea Mediterană, având pe contraamiralul Roger F. Bacon, comandantul Grupului 8 Submarine, drept comandant al marșului erau acostate în portul Constanța. Distrugătorul „PREBLE” (DDG-46) și fregata „RICHARD L. PAGE” (FFG-5) au sosit la Constanța pe 23 iulie 1987 și au plecat trei zile mai târziu.⁵⁹

În perioada 24 – 28 aprilie 1989, două nave militare sovietice, distrugătorul „OCEAKOV” și fregata „RAZITELNII”, sub comanda locțiitorului comandantului Flotei sovietice a Mării Negre, viceamiralul Vitalii Petrovici Larionov⁶⁰, au efectuat o vizită oficială la Constanța. Amiralul sovietic, însoțit de un grup de ofițeri de la cele două nave a fost primit la Ministerul Apărării Naționale, a făcut vizite protocolare primarului municipiului Constanța și la locțiitorului comandantului Marinei Militare pentru Pregătire de Luptă și Învățământ, contraamiralul Iordache Constantin. Au fost depuse coroane de flori la monumentele din Constanța: al victoriei, al ostașilor sovietici și al marinarilor sovietici. Echipajelor navelor au vizitat instituții de învățământ și unități militare, obiective economice, cultural-turistice și monumente istorice din municipiul Constanța și de pe litoralul românesc al Mării Negre. Navele sovietice au fost vizitate de cetățeni și marinari români. La bordul navelor sovietice s-au organizat expoziții dedicate lui V.I. Lenin și marinei sovietice, iar în oraș au fost proiectate filme sovietice de lung metraj.⁶¹

Având în vedere contextul în care s-a desfășurat această vizită oficială, iese în evidență următoarele: un amiral sovietic aflat în vizită la Constanța este primit la Ministerul Apărării Naționale; un viceamiral sovietic merge în vizită la un contraamiral român; despre vizita navelor sovietice a fost publicată în presa centrală o informare scurtă după ce acestea au părăsit portul Constanța și apele teritoriale ale României; navele sovietice au fost întâmpinate de către S.R.S.-575, o șalupă de remorcaj.

Prima vizită la Constanța a navelor sovietice după desființarea Tratatului de la Varșovia a avut loc în vara anului 1991, între 15 și 19 august. La sărbătorirea zilei

⁵⁸ „Scânteia”, anul LVI, nr. 13940, miercuri 17 iunie 1987, p. 5; nr. 13943, sâmbătă 20 iunie 1987, p. 5.

⁵⁹ „Scânteia”, anul LVI, nr. 13946, miercuri 24 iunie 1987, p. 5.; nr. 13949, sâmbătă 27 iunie 1987, p. 5.

⁶⁰ Viceamiral Vitalii Petrovici **Larionov**, absolvent al Academiei în 1975, prim-adjunct al comandantului flotei Mării Negre (1988-1994); Comandant al flotei ruse din Marea Neagră (septembrie 1992 până în ianuarie 1993).

⁶¹ „Scânteia”, anul LVIII, nr. 14523, sâmbătă 29 aprilie 1989, p. 5. Vizita navelor sovietice la Constanța a fost relatată de către un ofițer sovietic în revista marinei sovietice. Vezi: Căpitan de rangul 2 E. Privalov (Капитан 2 ранга Е. ПРИВАЛОВ), *Pe meridianul Constanței* (На широте Констанцы) în *Colecția marină*, Revista marinei URSS (Морской сборник, Журнал военно-морского флота СССР), nr. 8, august 1989 (Август 1989, 8), pp. 71 – 73.

marinei române au fost prezente 2 nave militare sovietice: nava mare antisubmarin „AZOV” și nava de patrulare „BEZUKORIZNENNÂI”.

Grupul de nave sovietice se aflau la Constanța sub pavilionul șefului de Stat Major al Flotei sovietice din Marea Neagră, viceamiralul Gheorghe Nikolaevici Gurinov.⁶²

2.7 Vizite ale navelor fluviale sovietice la Brăila

În perioada 1965 – 1985, Brigada 116 Nave Fluviale sovietice, cu comandamentul la Ismail, (continuatoarea de la 1 noiembrie 1960 a Flotei sovietice de Dunăre) a organizat și desfășurat 5 marșuri pe Dunăre cu câte un grup de nave fluviale, pe durata cărora au avut loc vizite în porturi dunărene din Austria, Cehoslovacia, Ungaria, Iugoslavia, Bulgaria și România. Scopul principal al marșurilor navelor sovietice până la Viena a fost sărbătorirea a unui număr de ani, de obicei multiplu de 5, de la încheierea celui de Al Doilea Război Mondial și rememorarea contribuției marinarilor sovietici și a navelor lor la eliberarea țărilor dunărene.

În această perioadă navele fluviale sovietice au vizitat de cel puțin 5 ori portul românesc Brăila. Vizitele din anii 1970, 1972, 1975, 1980 și 1985 ale navelor sovietice au fost relatate în presa centrală românească. Patru dintre aceste vizite au fost în cadrul marșurilor navelor sovietice pe Dunăre pentru marcarea încheierii celui de Al Doilea Război Mondial.

2.8 Vizitele navelor sovietice în Republica Populară Bulgaria

Relațiile sovieto-bulgare au fost mult diferite de cele pe care U.R.S.S. le-a avut cu România în domeniul naval. În domeniul diplomației navale, ca și în cazul României, prima vizită oficială a unor nave sovietice în Bulgaria s-a desfășurat în octombrie 1953, iar prima vizită oficială a navelor bulgărești în U.R.S.S. a fost în vara anului 1955, la manifestările dedicate zilei marinei sovietice.

Tot ca și în cazul României, următoarea vizită oficială a unor nave sovietice în Bulgaria a avut loc în august 1964, pentru participarea la ziua marinei bulgare. Pentru prima dată, conform uzanțelor diplomatice bulgarii au întors vizita în luna decembrie a aceluiași an 1964, față de românii care au făcut această acțiune diplomatică în 1967.

În august 1964, la sărbătorirea zilei marinei bulgare,⁶³ sovieticii au trimis de la Sevastopol la Varna, un grup de nave format din crucișătorul „MIHAIL KUTUZOV” și distrugătorul „NAPORISTÂI”. Comanda superioară a acestui grup a fost asigurată de către locțiitorul comandantului flotei sovietice, viceamiralul Vasili Filipovici Cealâi. Era prima dată când sovieticii participau la festivitățile organizate de către marinarii bulgari cu prilejul sărbătoririi zilei marinei.

Spre deosebire de români, bulgarii au trimis nave militare în afara Mării Negre, pentru vizite sau serviciul de luptă alături de sovietici. Prima vizită postbelică

⁶² *Cronica flotei ruse* (<http://37.230.207.47/card/view/27692>)

⁶³ Începând din 1956, Ziua Marinei Bulgare (12 august) este sărbătorită anual în a doua duminică a lunii august. După 1944 și până în 1956 bulgarii, ca și celelalte state din sfera de influență sovietică, au sărbătorit doar Ziua Marinei Sovietice (31 iulie), în ultima duminică a lunii iulie.

a unei nave militare bulgare în străinătate a avut loc la începutul anului 1957. Distrugătorul de escadră „GEORGI DIMITROV” a dus în Albania o delegație guvernamentală condusă de Anton Iugov cu ocazia unei vizite oficiale. La bordul navei s-a aflat și comandantul marinei contraamiralul Branimir Ormanov. Anterior plecării în voiaj, nava bulgară „GEORGI DIMITROV” a fost la Sevastopol pentru pregătirea tehnicii, aprovizionarea cu piese de schimb și pregătirea echipei de comandă privind traversarea strâmtorilor și navigația prin mările Egee, Mediterană și Adriatică.⁶⁴ Distrugătorul de escadră „GEORGI DIMITROV” a executat marșuri de instrucție în Marea Neagră în anii 1958 – 1959 cu escale la Odessa și Constanța.

Următoarea și singura vizită oficială pe care aveau să o facă navele militare ale marinei bulgare în străinătate, în afara Mării Negre, până în 1989, a fost vizita din 1966 a fregatelor „DRUZKI” și „SMELI” în Egipt, deși bulgarii au avut nave care au navigat în Marea Mediterană în această perioadă.

Ca și românii, bulgarii au participat pentru prima dată cu nave la manifestările prilejuite de sărbătorirea zilei marinei sovietice în 1955. A fost prezent la Sevastopol un grup de nave având ca navă comandant distrugătorul „GEORGI DIMITROV”. Ca și în cazul României, grupul de nave bulgare a executat vizita sub comanda comandantului marinei, contraamiralul Branimir Ormanov.⁶⁵ Până în 1970 nu au mai fost astfel de participări.

Prima vizită oficială la Sevastopol care nu a avut legătură cu participarea la sărbătorirea marinei sovietice a avut loc în decembrie 1964. Între 4 și 12 decembrie 1964 distrugătoare ușoare „DERZKI” (31) și „SMELI” (32) au efectuat o vizită la Sevastopol, ca răspuns la vizita navelor sovietice din luna august a aceluiași an.

Din 1970, aproape toate vizitele oficiale ale navelor bulgare la Sevastopol au fost prilejuite de participarea la sărbătorirea Zilei Marinei Sovietice. Bulgarii au participat cu grupuri de 4 nave în 1970 și 1972 și cu 3 în anii 1976, 1978, 1983 și 1985.⁶⁶ Cel mai probabil comandantul marinei bulgare a fost prezent la manifestări. De asemenea, au mai fost două marșuri de instrucție ale navei școală a marinei bulgare „NIKOLA IOKOV VAPȚAROV” în Marea Neagră cu vizite la Sevastopol în perioadele 2 – 4 iulie 1968 și 9 – 11 iulie 1972.

De cealaltă parte, în perioada 1964 – 1989, grupuri de nave sovietice au fost prezente în portul Varna de 7 ori, pentru a participa la manifestările organizate de către bulgari cu ocazia zilei marinei lor. În majoritatea situațiilor comandantul Flotei

⁶⁴ *Vezi: На 3 февруари преди 64 години завършва походът до Албания на най-големия български военен кораб*, 2021 (<https://www.moreto.net/novini.php?n=433952&c=06>).

⁶⁵ „Scânteia”, anul XXIV, nr. 3343, sâmbătă 23 iulie 1955, p. 4; *România Liberă*, anul XIII, nr. 3360, marți 26 iulie 1955, p. 4.

⁶⁶ Navele bulgare au fost prezente la Sevastopol după cum urmează: în perioada 28 iulie – 1 august 1970: distrugătoarele ușoare „DERZKI” (31) și „SMELI” (32), submarinul „POBEDA” (42) și tancul MB-650; în perioada 28 iulie – 1 august 1972: „DERZKI” (31) și „SMELI” (32), submarinul „SLAVA” (41) și nava școală 421; în perioadele 23 – 27 iulie 1976, 27 – 31 iulie 1978 și 29 iulie – 2 august 1983: „DERZKI” (31), „SMELI” (32) și nava hidrografică 61; în perioada 26 – 29 iulie 1975: „DERZKI” (31), „SMELI” (32) și nava hidrografică „ADMIRAL BRANIMIR ORMANOV” (401).

sovietice din Marea Neagră a fost prezent în Bulgaria, iar atunci când nu a fost prezent, acesta a fost reprezentat de către șeful său de stat major. În afară de aceste participări la ziua marinei bulgare, sovieticii au mai fost în mai multe rânduri în „vizită de afaceri” la Varna sau la Burgas pentru a participa la aplicații Tratatului de la Varșovia sau la activități de planificare a acestora.⁶⁷

În 1967, la Ziua Marinei Bulgare sovieticii au participat cu crucișătorul „GROZNÂI” și nava mare antisubmarin „SOOBRAZITELNÂI” și distrugătorul „NAPORISTÂI”. Navele au staționat la Varna între 12 și 15 august 1967. Crucișătorul „GROZNÂI” a staționat și la Burgas (15 – 19 august 1967). „GROZNÂI” avea să se întoarcă la Varna în toamna aceluiași an pentru a participa la sărbătorirea de către bulgari a zilei independenței de stat (22 septembrie 1967). În perioada 9 – 12 august 1969, „la invitația ministrului apărării populare al R.P. Bulgaria, generalul de armată Dobri Djurov”, sovieticii au fost la Varna cu un grup de 5 nave, crucișătorul „DZERJINSKII”, 2 distrugătoare, „NAPORICTÂI” și „NAHODCIIBÂI”, nava de patrulare SKR-27 și o navă de asigurare logistică, probabil tanc maritim. După încheierea vizitei grupul de nave sovietice au plecat în Marea Mediterană pentru serviciul de luptă.⁶⁸

Între 9 și 13 august 1974 un grup de nave format din fregata „SMETLIVÂI” și distrugătorul „SOZNATELNÂI”, sub comanda, comandantului flotei, viceamiralul N.I. Hovrin, a fost la Varna. În 1979, grupul de nave sovietice a fost constituit din nava mare antisubmarin „OCEAKOV” și distrugătorul „BEZZAVETNÂI”. Grupul a executat vizita sub pavilionul comandantului flotei, amiralul N. I. Hovrin, în perioada 10 – 13 august 1979.

Pentru a reprezenta marina sovietică la ziua marinei bulgare din vara anului **1981**, comandantului Flotei Mării Negre, amiralul N. I. Hovrin, s-a deplasat la Varna cu un grup de 2 nave, crucișătorul ușor „AMIRAL UȘAKOV” și fregata „LADNÂI”. Navele au staționat în portul bulgar Varna, în perioada 7 - 10 august 1981.

În 1984, grupul de nave sovietice prezent la Varna pentru ziua marinei bulgare a fost condus de către noul comandant al flotei, amiralul A. M. Kalinin.

⁶⁷ Vezi: *Cronica Flotei Ruse*; Valentinovici Apalkov, *Navele Marinei U.R.S.S.. Vol.3., Nave antisubmarin*, Ed. Galeaa Print, Sankt Petersburg, 2005, pe site-ul bibliotecii Coollib (<https://coollib.net/b/209984>).

Între 19 și 26 august 1967 crucișătorul „GROZNÂI” a făcut parte din gruparea navală sovietică participantă la marea aplicație a Tratatului de la Varșovia cu nume de cod „RODOP”, desfășurată pe teritoriul Bulgariei și în Marea Neagră. Fregata „SMETLIVÂI” a fost la Varna între 4 și 6 aprilie 1970 și 2 - 4 ianuarie 1981. Pe timpul aplicația Tratatului de la Varșovia din perioada 26 septembrie - 2 octombrie 1972 crucișătorul „GROZNÂI” și distrugătorul purtător de rachete „NAHODCIVÂI” a fost prezente în rada portului Mangalia și se pare că a intrat în portul Varna. Nava mare antisubmarin „NICOLAEV” a fost de mai multe ori în porturile Varna și Burgas în perioada 1982 – 83 pentru „vizite de afaceri”, cel mai probabil pentru participarea la aplicațiile Tratatului de la Varșovia (SCUT-82). La fel și nava mare antisubmarin „KERCI” a participat la aplicația „SOYUZ -84”, între 12 și 21 martie 1984.

⁶⁸ „Scînteia”, anul XXXVIII, nr. 8149, 7 august 1969, p. 16; „Flacăra Iașului”, anul XXV, nr. 7122, 7 august 1969, p. 8.

Navele mari antisubmarin „KERCI” și „CRASNÂI CAVCAZ” a vizitat portul bulgar Varna, în perioada 10 – 14 august 1984.

Următoare participare a sovieticilor la ziua marinei bulgare a fost în vara anului 1989. Grupul de nave al Flotei Mării Negre, format din nava mare antisubmarin „KERCI” și fregata „DEEATELNÂI”, aflate de această dată sub pavilionul șefului de stat major al flotei, viceamiralul V.E. Selivanov, a vizitat portul Varna în perioada 11 la 15 august 1989.

În vara anului 1991 sovieticii au fost prezenți la Varna și Cap Caliacra cu crucișătorul „MOSCOVA” la bordul căreia s-a aflat comandantul flotei, amiralul M.N. Hronopulo. În perioada 1969 – 1989, navele militare bulgare au traversat strâmțurile turcești de mai multe ori. În 1969, 2 dragoare maritime au însoțit 4 nave sovietice pe timpul serviciului acestora în Marea Mediterană. Era perioada în care sovieticii încercau să impună aliaților lor din Tratatul de la Varșovia constituirea flotelor unite din Marea Neagră, respectiv din Marea Baltică. România a refuzat să participe la această construcție sub umbrela alianței, însă bulgarii au participat pe măsura capacității operaționale a marinei lor. Bulgarii erau mult mai susținuți în domeniul naval de către sovietici decât erau românii. În următorii 10 ani navele militare bulgare au părăsit Marea Neagră de 3 ori. Cel puțin cele 2 distrugătoare ușoare au fost integrate în grupuri de nave sovietice pentru a executa prezență navală a Tratatului de la Varșovia în Marea Mediterană.

În 1980, atât la Marea Neagră, cât și la Marea Baltică, flotele unite din cele două mări, sub egida Tratatului de la Varșovia, au generat câte o grupare de nave (escadron operațional al Flotei Unite) care se activa anual pentru a executa serviciul de luptă în Marea Mediterană, respectiv în Oceanul Atlantic. Pentru serviciul de luptă în Marea Mediterană, gruparea de forțe a Tratatului de la Varșovia, constituită din nave ale flotei sovietice și marinei bulgare a fost activată de 8 ori în perioada 1980 – 1987. Pentru anii 1988 și 1989, deși gruparea s-a activat, aceasta a executat misiuni doar în Marea Neagră.

În perioada 1965 – 1985, marea majoritate a vizitelor străine în porturile bulgărești Varna și Burgas au fost efectuate de către sovietici. În această perioadă principalul port maritim al Bulgariei, Varna, a fost vizitat de un număr mai mic nave străine (exceptând cele sovietice) decât portul românesc Constanța.⁶⁹

⁶⁹ Surse bulgare menționează că prima vizită oficială a unor nave străine în Bulgaria a avut loc între 29 iunie și 1 iulie 1901, când cuirasatul rusesc „ROSTISLAV” și distrugătorul 253 sub steagul Marelui Duce Alexandru Romanov au vizitat Varna și Burgas, și că de la acest eveniment și până în 1989, au avut loc 88 de vizite, cu un total de peste 150 de nave militare și nave școală, din 18 țări riverane Mării Negre și din afara Mării Negre. 77 de vizite au fost Varna, 1 la Burgas, 7 vizite au inclus Varna și Burgas și 3 vizite s-a desfășurat în portul fluvial Ruse. Aceiași sursă menționează că în perioadă menționată mai sus cele mai multe vizite în porturile bulgărești au fost efectuate de către nave din Rusia și U.R.S.S. (27 în total). Celelalte vizite au fost ale navelor din Franța (9) Marea Britanie (9), Italia (7), S.U.A. (6), Polonia (4), Iugoslavia (4), India (4), Germania (3), Grecia (3) și România (3), Turcia (2), R.D.G. (2), Suedia (1), Peru (1), Iran (1) și Vietnam (1).

În ceea ce privește statele din afara Mării Negre care au trimis nave în vizită oficială în Bulgaria, în portul Varna - Franța a făcut-o de cele mai multe ori (5), urmată de Polonia (4), Marea Britanie și Republica Democrată Germană (2), Iran, Peru și India (câte 1)⁷⁰

Nicio navă americană nu a vizitat Bulgaria. Prima vizită a unei nave americane în Bulgaria a avut loc abia în 1991, când distrugătorul „BELKNAP” (CG-26) a staționat în portul Varna, în perioada 16 – 20 august 1991.

3. Diplomație navală în Tratatul de la Varșovia: Marea Baltică (1955 - 1991)

3.1 Vizitele navelor sovietice în Republica Populară Polonia

Pentru sovietici, situația din Marea Baltică a fost mult diferită decât cea din Marea Neagră . În domeniul naval, U.R.S.S. avea doi aliați docili, Polonia și Republica Democrată Germană. Sprijinul și atenția acordată celor două state baltice, membre din 1955 ale Tratatului de la Varșovia, au fost continuă și consistentă în întreaga perioadă a Războiului Rece. Cele două state s-au format după cel de Al Doilea Război Mondial prin voința Moscovei, iar trupele sovietice au staționat pe teritoriul acestora până aproape de desființarea Organizației Tratatului de la Varșovia (1991).

Conform tratatului și protocolului anexă la acesta, marinele poloneză și est-germană au făcut parte în totalitate din Forțele Armate Unite ale Tratatului de la Varșovia. Pentru cooperarea în domeniul naval în cadrul alianței sovieticii au gândit și pus în practică cu succes în Marea Baltică conceptul de comandă și control privind cele trei flote aliate, și anume constituirea și funcționarea Flotei Unite din Marea Baltică cu comandamentul la Baltiik.

Spre deosebire de Marea Neagră, unde sovieticii au reușit să pună în practică conceptul de Flotă unită doar cu bulgarii, în Marea Baltică nivelul de cooperare și tipul de relație dintre cele trei flote a facilitat constituirea Flotei Unite a Mării Baltice în 1960, al cărui comandament a fost de fapt cel al flotei sovietice. Ca și în Marea Neagră, primele „instrucțiuni de cooperare” a flotelor au fost transmise polonezilor și est-germanilor în 1961, însă spre deosebire de Marea Neagră , unde sovieticii s-au lovit de refuzul constant al românilor de a face parte dintr-o astfel de arhitectură militară, pentru Marea Baltică, conducerea unică a flotelor printr-un „organism de conducere unificat” a fost mai aproape de realizare.

Ea a fost exersată pentru prima dată pe timpul unei aplicații comune ale Flotei sovietice din Marea Baltică, marinei militare poloneze și a celei est-germane, la care a participat și Grupul de armate sovietice „Nord”, desfășurată între 17 – 22 mai 1962, premergător *Crizei rachetelor din Cuba* și având ca temă „Sprijinirea

⁷⁰ Franța de 5 ori (1966/ „LE BEARN”/ F-775, 1971/ „L'Alsacien”/F-776, 1978/ „D' ESTREES”/ D-629, 1986/ „GEORGES LEYGUES” D-640 și 1988/ „DUPERRE” D-633), Polonia de 4 ori (1967/„GRYF”, 1980, 1984 și 1988/ „WODNIK”), Marea Britanie de 2 ori (1966/„RHYL”/ F-129 și 1977/„CLEOPATRA”/ F-28), Republica Democrată Germană de 2 ori (1979/„WILHELM PIECK” și „OTTO VON GUERICKE”; 1987/„WILHELM PIECK” și „KUHLUNG”), Iran (1977/ „SAAM” și „ZAAL”), Peru (1974 / „INDEPENDENCIA”) și India (1989/ „TRISHUL”).

Frontului în preluarea și dominarea zonelor de coastă realizarea debarcării forțelor proprii în perioada inițială a unui război”.

După reorganizarea componentei militare a Organizației Tratatului de la Varșovia, hotărâtă în cadrul Consfătuirii a Comitetului Politic Consultativ, ținut în 1969 la Budapesta, s-a dorit constituirea unui comandament unificat pentru flotele statelor aliate din Marea Baltică care să dețină comanda operațională a Flotei Unite, însă, practic, nu a fost realizat. A rămas în continuare această sarcină la Comandamentul Flotei sovietice din Marea Baltică, care pe timpul aplicației activa o structură care funcționa ca și Comandament al Flotei Unite din Marea Baltică, încadrat cu ofițeri sovietici și în care își mai desfășurau activitatea grupuri de ofițeri de legătură din marina poloneză și cea est-germană.

Flota Unită a Mării Baltice a funcționat până la desființarea Tratatului de la Varșovia. Cele trei marine aveau foarte clar stabilit care erau forțele puse la dispoziție și care erau misiunile ce trebuiau executate în comun: interzicerea pătrunderii forțelor navale ale NATO în partea centrală a Marea Baltică; protejarea convoaielor maritime destinate aprovizionării Frontului Maritim; participarea la operații de debarcare și de apărare a coastelor; ș.a.⁷¹

Dacă până în 1980, în mod episodic, nave poloneze participau la patrulările grupărilor de nave sovietice în afara Mării Baltice, din 1980, după înființarea *Escadrilei Baltice ale Tratatului de la Varșovia*, atât navele poloneze, cât și cele est-germane au participat alături de cele sovietice la croaziere și aplicații comune pe timpul activării anuale a acestei grupări navale comune. Aplicațiile cu durata de trei săptămâni au inclus și marșuri în Marea Nordului și Marea Norvegiei.

Stabilitatea mai mare în relația sovieticilor cu polonezii și est-germanii are o explicație și în faptul că, comanda marinelor aliaților balticii a fost deținută de către aceiași comandanți o perioadă lungă de timp. Poate, urmând exemplul U.R.S.S., unde comandantul marinei sovietice, amiralul Serghei Groșkov (de la 45 la 75 ani), a fost numit pe această funcție la începutul anului 1956 și a rămas până în 1985, atât Polonia, cât și Republica Democrată Germană au avut comandanți ai marinei care au avut stagii îndelungate la comandă.

⁷¹ La începutul anilor 1970, forțele operaționale ale Marinei Republicii Populare Polone au fost organizate în: o escadrilă de distrugătoare, o brigadă de torpiloare, o brigadă de submarine, o brigadă de ambarcațiuni de debarcare și un regiment de aviație de luptă-asalt. În 1975, în caz de război, aceste unități urmau să aibă un efectiv de 40.400 de marinari. Principale mijloace de luptă erau: a) marină: 2 distrugătoare, 11 vedete purtătoare de rachete, 9 vedete torpiloare, 4 submarine, 23 nave de debarcare și 15 vedete de debarcare; b) aviație navală: 12 avioane de vânătoare și 39 de bombardament. Conform planurilor operaționale adoptate în 1977, Polonia trebuia să pună la dispoziția Comandamentului Flotei Unite a Mării Baltice următoarele forțe: o divizie de submarine, patru grupuri de atacuri cu rachete și torpiloare și un regiment de aviație. Vezi: Jerzy Kajetanowicz, *Siły Zbrojne PRL w strukturach wojskowych Układu Warszawskiego* (Forțele armate ale Republicii Populare Polone în structurile militare ale Pactului de la Varșovia) în *Jrzegląd Historyczno-Wojskowy* (Revista istorică și militară), Volum XXIII (LXXIV), nr. 4 (282), Warszawa, 2002, pp. 163 – 189.

După înființarea Forțelor Maritime Militare ale Republicii Populare Polonia în 1945, timp de un deceniu, cu două excepții, toți comandanții marinei poloneze au fost ofițeri sovietici. Din 1955 și până la sfârșitul anului 1989, comanda marinei a fost deținută de către trei amirali: 1955 – 1969: Zdzisław Studziński (de la 33 la 47 de ani); 1969 – 1986: Ludwik Janczyszyn (de la 46 la 63 de ani); 1986 – 1989: Piotr Kołodziejczyk (de la 47 la 50 de ani).⁷² Polonia, prin prisma faptului că era cel mai important aliat al U.R.S.S. în Tratatul de la Varșovia, atât ca mărime a forțelor sale armate dar și ca centru de greutate al sistemului defensiv sovietic pe direcția Vest, a deținut funcții importante în structura de comandă a Forțelor Armate Unite.

Desfășurarea anuală de aplicații de cooperare a flotelor în Marea Baltică sau participarea în comun la aplicațiile majore ale Forțelor Armate Unite ale statelor participante la Tratatul de la Varșovia a fost o constantă a perioadei 1970 – 1989. Pe timpul acestora, nave din cele trei flote staționau în porturile și radele acestora din zona în care se desfășurau aplicațiile. Anterior se desfășurau conferințele de planificare, iar participanții străini călătoreau către comandamentele unde se desfășurau activitățile cu nave, nave care staționa în portul orașului în care avea locația comandamentele respective. Participarea la aplicații și conferințe de planificare a navelor implicate nu au fost considerate ca fiind vizite oficiale (de prietenie), ci doar „vizite de lucru”.

O altă ocazie de reunire a unor nave din cele trei flote într-unul din porturile maritime est-germane de la Marea Baltică a fost manifestarea propagandistică

⁷² În primii 10 ani, 5 din 7 comandanții ai marinei poloneze au fost ofițeri și amirali sovietici. Ceilalți doi comandanți au fost ofițeri de marină polonezi care au fost luați prizonieri de către germani pe timpul operații de invadare a Poloniei de către trupele germane, în septembrie 1939. Din 1955 și până în 1969, comandant al marinei poloneze a fost contraamiralul (viceamiral din 1960) Zdzisław Studziński, născut în 1922, reprezentat al primei generații de ofițeri care au absolvit Școala de marină și cea de ofițeri politici în 1949, cu pregătire de aproape 2 ani în U.R.S.S.. Din 1969 și până în moartea sa, în 1976, viceamiral Zdzisław Studziński a fost locțiitorul pentru marină al șefului Statului Major al Forțelor Armate Unite ale Tratatului de la Varșovia. Următorul comandant, contraamiralul (viceamiral – 1970; amiral – 1978) Ludwik Janczyszyn a fost la comanda marinei poloneze timp de 17 de ani (19 noiembrie 1969 – 13 februarie 1986). Era un polonez care a activat în gruparea de partizani sovietici de pe teritoriul Poloniei ocupate de germani (octombrie 1943), iar din iunie 1944, ca membru al armatei poloneze coordonată de către sovietici, a fost avansat sublocotenent și a condus un regiment de infanterie, participând la luptele pentru eliberarea Varșoviei și la operația Vistula-Oder a Frontului 1 Belarus. A fost în a doua generație de absolvenți ai școlii de ofițeri de marină, dar față de Zdzisław Studziński a avut mai multă pregătire în U.R.S.S. (Academia Navală a URSS din Leningrad din 1955 – 1956, Curs de pregătire operațională la Academia Navală din Leningrad – 1975). Ultimul comandant al marinei poloneze din perioada în care Polonia republică populară a fost contraamiralul (viceamiralul – 1989) Piotr Kołodziejczyk (13 februarie 1986 – 26 decembrie 1989). Ofițer din noua generație, absolvent al Academiei Navale poloneze, promoția 1960, pregătit la Academia Navală din Baku (1962) pentru folosirea în luptă a vedetelor purtătoare de rachete proiect 205 (clasa OSA I), licențiat al Academiei Navale a U.R.S.S. din Leningrad (1970 – 1973) și absolvent al celei mai înalte forme de pregătire pentru generalii sovietici organizată de Academia Statului Major al Forțelor Armate ale U.R.S.S. „Kliment E. Vorosilov” de la Moscova (1978).

denumită „Săptămâna a Frăției de Arme” („Woche der Waffenbrüderschaft“), între 23 februarie (Ziua Armatei Sovietice) și 1 martie (Ziua Armatei Naționale Populare a R.D.G.), organizată și desfășurată anual în Republica Democrată Germană, din 1964 și până în 1989.

Relațiile dintre U.R.S.S. și Polonia în domeniul naval a fost la un alt nivel față de relația sovieticilor cu bulgarii și est-germanii. Dacă ar fi să întocmim un clasament, în cadrul Organizației Tratatului de la Varșovia, al aliații lor fideli ai Moscovei, în general, dar mai ales în domeniul naval, polonezii s-ar situa pe primul loc, iar românii pe ultimul. Dacă ar fi să identificăm principalele motive pentru interesul mai mare manifestat de sovietici față de Polonia, în comparație cu ceilalți aliați, acestea ar fi: 1) Necesitatea unei Polonii integrate și stabile în sistemul sovietic de apărare din Europa Centrală; 2) O loialitate pronunțată a liderilor de la Varșovia față de politica Moscovei în domeniul apărării, în comparație cu ceilalți aliați, în special, cu cei de la București; 3) Marina poloneză nu a luptat contra U.R.S.S.. Parte din marina poloneză, integrată în structurile celei britanice, a participat susținerea efortului de război al aliaților în spațiul maritim pe tipul celui de Al Doilea Război Mondial.

În perioada interbelică a avut loc un schimb de vizite între marina poloneză și cea sovietică, ceea ce nu s-a întâmplat între cea română și cea sovietică. Distrugătoarele „WICHER” și „BURZA”, sub comanda comandantului flotei, structura operațională a marinei poloneze, contraamiralul Józef Unrug, au fost în vizită la Leningrad în perioada 24 – 29 iulie 1934. Amiralul polonez s-a întâlnit la Moscova cu comandantul marinei sovietice Vladimir Mitrofanovici Orlov. La rândul lor, sovietici au fost la Gdynia în vizită de răspuns. Grupul de nave sovietice, format din cuirasatul „MARAT” și distrugătoarele „KALININ” și „VOLODARSKY”, sub comanda comandantului Flotei Baltice a U.R.S.S., amiralului Lew Galler, a staționat în portul polonez câteva zile în cursul lunii septembrie 1934.

Imediat după încheierea războiului în Europa și instaurarea regimului comunist în Polonia, sub directă coordonarea a sovieticilor, și până la desființarea Tratatului de la Varșovia, marina poloneză a beneficiat de un sprijin constant din partea celei sovietice, atât în ceea ce privește dotarea cu nave, cât și dezvoltarea industriei constructoare de nave militare, de armament și tehnică militară specifică.⁷³

⁷³ În martie 1946, au ajuns în Gdynia un număr de 23 de nave sovietice care au fost predate marinei poloneze populare. Acest grup de nave era format din 9 nave dragoare, 12 nave vânătoare de submarine mici și 2 vedete torpiloare. În perioada 1947 - 1952 au sosit în Polonia din Marea Britanie navele marinei poloneze care au făcut războiul în cadrul marinei britanice: distrugătorul „BŁYSKAWICA” (1947), „ISKRA” (1948), distrugătorul „BURZA” (1951) și submarinul puitor de mine „WILK” (1952). Polonia a primit alte 5 nave în 1957. Conținutul comunicatului din ziarul *Scînteia* este următorul: „La 15 decembrie 1957, în portul militar polonez Gdynia a avut loc festivitatea transferării a 5 nave militare sovietice către flota maritimă militară a Republicii Populare Polone. Navele militare sovietice au fost transferate Poloniei la hotărârea guvernului sovietic în cadrul colaborării și ajutorului decurgând din prevederile Tratatului de la Varșovia”. „Scînteia”, anul XXVII, nr. 4089, marți 17 decembrie 1957, p. 5. Printre navele primite din U.R.S.S., cel mai probabil contra

Polonia producea armament, muniție și tehnică militară de marină, cea mai mare parte sub licență sovietică.

Până în anul 1953, în domeniul diplomației navale, U.R.S.S. a avut același comportament față de Polonia ca și cel față de România și Bulgaria. În 1953, anul care a marcat începutul expansiunii diplomației navale sovietice, dar și un an important al relațiilor diplomatice ale U.R.S.S. cu statele din estul european deținătoare de marine militare aflate în sfera de influență a Moscovei (state pe teritoriul cărora aveau structuri militare importante), în perioada 15 – 18 octombrie 1953, concomitent cu vizita navelor sovietice la Constanța, s-a desfășurat vizita oficială a unei escadre sovietice din cadrul Flotei sovietice din Marea Baltică în portul polonez Gdynia, denumită propagandistic de presa poloneză „escadra de prietenie”, la „invitația guvernului polonez”. Cel mai probabil, și în Polonia s-au desfășurat manifestări în cadrul „lunii prieteniei” între cele două popoare. Escadra de nave sovietice s-a compus din crucișătorul ușor „VALERY CEAKALOV” (denumit din 1956 „KOMSOLOLET”), navă comandant, și patru distrugătoare proiect 30bis. Comandantul escadre a fost contraamiralul Gheorghii Semenovici, șef de stat major al Flotei 4 (Flota sovietică din sudul Mării Baltice). Pe lângă alte activități oficiale, crucișătorul sovietic a fost vizitat de către primul-ministru al Poloniei, viceprim-ministrul Józef Cyrankiewicz.⁷⁴

După înființarea Organizației Tratatului de la Varșovia și până la desființarea acesteia, marina poloneză a făcut parte din Flota Unită a Mării Baltice, alături de Flota sovietică a Mării Baltice și, ulterior, de marina Republicii Democrate Germane. Din 1980, marina poloneză, ca și cea est-germană, a contribuit anual cu forțe la Escadrila operațională a Flotei Unite a Mării Baltice, structură aliată care pe timpul activării anuale a executat misiuni (serviciul de luptă) atât în Marea Baltică, cât și în Oceanul Atlantic.

Un alt moment de propagandă sovietică în domeniul diplomației navele a fost sărbătorirea zilei marinei sovietice în vara anului 1955. Marina poloneză, ca și cele ale României și Bulgariei, a fost reprezentată la cel mai înalt nivel la festivitățile organizate de către sovietici cu ocazia sărbătoririi zilei marinei sovietice în ultima duminică din luna iulie 1955. Grupul de nave poloneze format din două distrugătoare, „BŁYSKAWICA” și „BURZA”, și o navă logistică, aflat sub pavilionul comandantului marinei poloneze, contraamiralul Zdzisław Studziński, a staționat în portul Baltiisk, din regiunea sovietică Kaliningrad, în perioada 20 – 26

cost, cazul distrugătoarelor „WARSZAWA” și submarinelor este relevant: distrugătoarelor WARSZAWA” (I) cumpărat în 1969 și „WARSZAWA” (II) închiriat din 1988 și cumpărat în 1992; cele 6 submarine din clasa „MALIUTKA”, predate în perioada 1954 - 1955, cele 4 submarine din clasa „Whisky”, predate în 1962 – 1965, submarinul din clasa „KILO” predat în 1986 și cele 2 submarine din clasa „FOXTROT” predate în 1987 și 1988,

⁷⁴ Vezi: Piotr Mierzejewski, *Escadra przyjaźni - Wizyta zespołu okrętów radzieckich w Gdyni w 1953 roku* (Escadra prieteniei – Vizita unui detașament de nave sovietice în Gdynia în 1953), publicat on-line la 1 noiembrie 2020 pe site-ul „Facta Nautica” (<https://facta-nautica.graptolite.net/press1/Czkalow.html>).

iulie 1955, participând activ la ceremoniile organizate cu ocazia zilei marinei sovietice de către Flota Mării Baltice.⁷⁵

După 1955, vizitele navelor sovietice în porturile poloneze au fost regulate. Dacă vizitele desfășurate cu ocazia unor evenimente au fost considerate vizite oficiale, „de prietenie”, celelalte prezențe ale navelor sovietice în portul polonez Gdynia, considerate „vizite de afaceri”, mult mai multe și destul de dese, au avut ca motiv participarea la diverse aplicații, ale Flotei Unite din Marea Baltică sau ale Forțelor Unite ale Tratatului de la Varșovia. Ziua marinei poloneze se sărbătorește în ultima duminică din luna iunie, deși marina poloneză a fost înființată la 28 noiembrie 1918, când mareșalul Józef Piłsudski a emis un decret prin care a dispus crearea Marinei, iar Ziua Republicii Populare Polone se sărbătorește pe data de 22 iulie. Din informațiile pe care le deținem, grupuri de nave sovietice din cadrul Flotei Mării Baltice au fost prezente la Gdynia în mai multe rânduri cu ocazia sărbătoririi marinei poloneze (1957, 1967, 1970, 1975, 1980 și 1990)⁷⁶ și zilei naționale (1974,

⁷⁵ Informațiile date publicității în presa de la București privind participarea navelor din România și Bulgaria au fost lapidare, în schimb, intenționat sau nu, despre participarea Poloniei au fost date detalii semnificative. În nr. de marți 26 iulie 1953 al ziarului „*Scânteia*” sunt publicate, una sub alta, informațiile furnizate de Agerpres, preluate de la TASS, despre participarea navelor militare din România, Bulgaria și Polonia la ziua marinei sovietice, astfel: 1) „SEVASTOPOL 25 (Agerpres) – TASS. La 23 iulie au sosit la Sevastopol într-o vizită de prietenie grupuri de nave din flotele maritime militare ale R.P. Bulgaria și R.P. Române.”; 2) „KALININGRAD 25 (Agerpres) – TASS. La 23 iulie, torpiloarele [distrugătoarele] „*Bliskowica*” [Błyskawica], „*Buja*” [Burza] și un vas de gardă [navă logistică] sub drapelul comandantului flotei Republicii Populare Polone, contraamiralul Studzinski, au sosit în orașul Baltiisk, pentru a participa la sărbătorirea Zilei Flotei Maritime Militare a U.R.S.S. ”. „*Scânteia*”, anul XXIV, nr. 3345, Marți 26 iulie 1955, p. 4.

⁷⁶ La festivitățile din portul Gdynia prilejuite de sărbătorirea de către polonezi a zilei marinei în 30 iunie 1957 au participat o escadră de nave sovietice, sub comanda comandantului Flotei baltice viceamiralul Vladimir Afanasievici Kasatonov, și o escadră de nave ale marinei R.D.G., sub comanda comandantului marinei statului comunist german, contraamiralul Felix Scheffler. (*Flacăra Iașului*, anul XIII, nr. 3375, 2 iulie 1957, p. 4; *Steagul roșu*, anul IV, nr. 1011, 4 iulie 1957, p. 4). La 15 decembrie 1957, în portul militar polonez Gdynia a avut loc festivitatea transferării a cinci nave militare sovietice către polonezi. „*Navele militare sovietice au fost transferate Poloniei la hotărârea guvernului sovietic în cadrul colaborării și ajutorului decurgând din prevederile tratatului de la Varșovia*” (*Scînteia*, anul XXVII, nr. 4089, marți 17 decembrie 1957, p. 5). Între 22 și 26 iunie 1967, un grup de nave, printre care și nava mare antisubmarin „OBRAZŢOVÂI” a fost în portul polonez Gdynia. În perioada 25 – 26 iunie 1970 sovieticii au participat la ziua marinei poloneze cu un detașament de nave format din crucișătorul „KIROV”, un distrugător și o navă de patrulare. Peste 5 ani, între 27 iunie și 1 iulie 1975, un detașament de nave sovietice format din crucișătorul „SVERDLOV” și două nave de patrulare, „BODRÂI” și „SILNÂI”, a fost în vizită oficială în portul Gdynia pentru a participa la ziua marinei poloneze. În 1980, de la 27 la 30 iunie 1980, a staționat în portul Gdynia crucișătorul „OKTEABRCKAEA REVOLIUȚIEA” și nava mare antisubmarin „OBRAZŢOVÂI”. Din 21 și până în 23 iunie 1990 nava de patrulare „NEUKROTIMÂI” a fost prezentă în portul Szczecin, cu ocazia zilei marinei poloneze.

1980, 1984, 1987, 1988).⁷⁷ De mai multe ori, reprezentare a fost la nivelul comandantului Flotei sovietice din Marea Baltică. Navele sovietice au mai vizitat oficial Polonia în anii 1967, 1973 și 1985.⁷⁸

3.2 Acțiuni de diplomatie navală ale marinei poloneze

Reînființarea în 1945 a marinei poloneze, în fapt înființarea „marinei populare poloneze”, s-a făcut sub coordonarea și cu sprijinul sovieticilor. Pentru pregătirea primei promoții de ofițeri de marină polonezi după încheierea celui de Al Doilea Război Mondial în anul 1949, distrugătorul „BLYSKAWICA”, retrocedat din Marea Britanie, a executat un marș de-a lungul țărmurilor Mării Baltice, având la bord cadeții școlii de marină, iar nava școală nava școală „ISKRA” (I), retrocedată și ea din Marea Britanie, a făcut o escală în Leningrad, probabil și cu ceva protocol diplomatic.

Se pare că prima vizită oficială a unei nave a marinei poloneze s-a desfășurat în perioada 12 – 15 octombrie 1951, când distrugătorul „Blyskawica” a fost în Leningrad ca oaspete al Flotei Baltice a U.R.S.S., însă prima acțiune diplomatică importantă a polonezilor în U.R.S.S. a fost, așa cum am arătat mai sus, participarea cu 3 nave la sărbătorirea zilei marinei sovietice de la sfârșitul lui iulie 1955.

Următoarea vizită oficială a navelor poloneze în U.R.S.S. a avut loc în 1964. Marina poloneză a fost invitată la comemorarea a 47 de ani de la „Marea Revoluție Socialistă din Octombrie”. La începutul lunii noiembrie 1964, un grup de nave poloneze, având ca navă comandant pe distrugătorul „BLYSKAWICA”, nava amiral a marinei poloneze, a staționat timp de 5 zile la Leningrad. Navele au fost în misiune între 3 și 11 noiembrie 1965. Pe timpul marșului și vizitei, la bordul distrugătorului polonez au fost comandantul Marinei Republicii Populare Polone, viceamiralul

⁷⁷ Participarea marinei sovietice la festivitățile organizate de către polonezi cu ocazia Zilei Republicii Populare Polonia s-a concretizat în prezența unor nave din compunerea Flotei din Marea Baltică în principalul port maritim al Poloniei, Gdynia. În perioada 20 – 24 iulie 1974 distrugătoarele „SVIRELÂI”, „BDITELNÂI” și „SOKRUȘITELNÂI”, sub comanda comandantului Flotei Baltice, viceamiralul Vladimir Vasilevici Mihailin a efectuat o vizită în portul Gdynia. Distrugătorul „BDITELNÂI”, probabil și cu alte nave, a fost din 19 și până în 27 iulie 1980 în portul Szczecin. Grupul de nave format din crucișătorul purtător de rachete „GROZNÂI” și nava de patrulare „SVIREPÂI” a fost în portul Gdynia între 19 și 23 iulie 1984. În 1987, de la 18 la 23 iulie, crucișătorul purtător de rachete „GROZNÂI”, la bordul cărei s-a aflat comandantul Flotei sovietice din Marea Baltică, amiralul Vitali Pavlovici Ivanov, au participat în portul Gdynia la aniversarea a 43 de ani de la proclamarea Republicii Populare Polone, ocazie cu care s-a comemorat și 70 de ani de la „Marea Revoluție din Octombrie”. Crucişătorul „GROZNÂI”, probabil însoțit și de alte nave, a fost anul următor, de la 19 la 24 iulie, în portul Szczecin.

⁷⁸ În perioada 17 – 21 august 1967 portul Gdynia a fost vizitat de către nava mare antisubmarin „OBRAZŢOVÂI”. Detașamentul de nave format din crucișătorul „SVERDLOV”, navele de patrulare „BDITELNÂI” și „SILNÂI” a staționat în portul Gdynia între 5 și 10 octombrie 1973. Un alt grup de nave sovietice, din cadrul Flotei Mării Baltice, format din crucișătorul purtător de rachete „GROZNÂI” și nava de patrulare „NEUKROTIMÂI”, a efectuat o vizită oficială în portul Gdynia în perioada 26 – 30 mai 1985.

Zdzisław Studziński, și locțiitorul politic al acestuia, contraamiralul Gereon Grzenia-Romanowski.⁷⁹

În perioada 1972 – 1989, grupuri de nave din care a făcut parte și distrugătorul „WARSZAWA” I (1970 - 1985) au vizitat Leningrad de patru ori (1972, 1976, 1981 și 1985). Vizitele din 1972 și 1976, pentru care nu dispunem de informații relevante, cel mai probabil au fost vizite prilejuite de sărbătorirea zilei marinei. Participarea la ziua marinei sovietice din 1981 a marinei poloneze s-a concretizat prin staționarea la Leningrad a distrugătorului „WARSZAWA” (I) și a navei de debarcare cu numărul de bordaj „806” în perioada 24 – 28 iulie 1981. La vizită au fost prezenți, ca de obicei, comandantul marinei poloneze, amiralul Ludwik Janczyszyn, și locțiitorul său politic, contraamiralul Ludwik Dutkowski. Vizita oficială la Leningrad din anul 1985 a distrugătorului „WARSZAWA” (I) și a nava de debarcare „SIEKIERKI” a fost prilejuită de împlinirea a 40 de ani de la victoria asupra fascismului nazist și a 30 de ani de la înființarea Tratatului de la Varșovia. Grupul de nave sovietice au vizitat U.R.S.S. între 17 și 21 mai 1985 sub comanda comandantului marinei poloneze, amiralul Ludwik Janczyszyn.⁸⁰ Distrugătorul „Warszawa” I a ajuns în Murmansk în 1984.

În perioada 1952 – 1973, nava școală și de antrenament „GRYF” (II) a făcut mai multe marșuri de instrucție. În prima croazieră, desfășurată între 25 iulie și 21 august 1952, „GRYF” a vizitat porturile sovietice Marea Barents (Murmansk) și Marea Albă (Arhangelsk). Pe timpul marșurilor instrucție în Marea Baltică, din perioada 1956 – 1973, nava școală „GRYF” (II) a staționat de mai multe ori în porturile sovietice Tallinn (Estonia), Riga (Letonia) și Leningrad.

În perioada 1958 – 1975, pe timpul marșurilor sale de instrucție în Marea Baltică, Marea Nordului sau Oceanul Atlantic, nava școală „ISKRA” (I), un velier, a făcut escale cu vizite oficiale în porturile Leningrad/ Rusia (1958, 1965, 1969 și 1974), Murmansk/ Rusia (1959), Baltiisk /Rusia/ Königsberg (1956), Liepāja/Letonia (1956), Riga/ Letonia (1966 și 1972), Windawa (1971)/ Letonia, Tallin/ Estonia (1966 și 1973) și Klaipėda/Lituania (1968).⁸¹

⁷⁹ Rafa Witkowski, *Pi kny jubileusz slawnego okr tu (50 lat ORP „Blyskawica”)/ O frumoasă aniversare a celebrei nave (50 de ani de ORP „Blyskawica”)*, Muzeum Marynarki Wojennej, Biuletyn historyczny, nr. 10, Gdynia, 1987, pp. 5 – 18.

⁸⁰ Pe lângă aceste vizite au mai fost cea a navei hidrografice „HEWELIUSZ” la Leningrad (4 – 11 august 1982) și a grupului format din 2 nave de debarcare și 2 dragoare maritime la Tallinn și Riga (8 – 10 septembrie 1983). *Idem*.

⁸¹ În perioada 1960 – 1974, nava școală „ISKRA”, în afara porturilor sovietice, a mai făcut escale cu vizite oficiale în porturile din state riverane Mării Baltice: Republica Democrată Germană: Rostock (1962, 1965 și 1968), Stralsund (1971), Sassnitz (1971) și Wismar/R.D.G. (1973); Finlanda: Helsinki (1962 și 1974), Naantali (1966), Kotka (1969) și Turku (1972); Suedia: Stockholm (1966) și Göteborg (1969); Danemarca: Copenhaga (1967 și 1974); Norvegia: Bergen (1967). În afara Mării Baltice, nava școală „ISKRA” a vizitat porturile Gibraltar/Marea Britanie (1961), Alexandria/Egipt (1961), Casablanca/ Maroc (1961), Le Havre/Franța (1967), Alger/ Algeria (1970) și Oran/ Algeria (1970). Vezi: Władysław Bialek, *Z rejsow zagranicznych ORP „ISKRA”* (Din voiajele în străinătate a navei școală

Noua navă școală a marinei poloneze, velierul „ISKRA” (II), intrată în înzestrare în vara anului 1982, a executat în perioada 1983 – 1989 marșuri anuale de instrucție. Pe timpul marșurilor sale de instrucție în Marea Baltică și Marea Nordului executate până în 1990, „ISKRA” (II) a vizitat porturile sovietice Leningrad (1983 și 1986) și Riga (1985), portul est-german Rostock (1983 și 1989), portul norvegian Narvik (1987) și portul englezesc Portsmouth (1989). Până în 1990 velierul polonez „ISKRA” (II) a participat la 4 ediții consecutive ale „Cutty Sark Tall Ships’ Races” (1987, 1988 și 1989), pe timpul cărora s-au făcut escale în multe porturi europene (1987: Kiel, Norrköping , Stockholm și Rønne; 1988: Karlskrona, Helsinki, Mariehamn și Copenhaga; 1989: Londra , Hamburg, Cuxhaven, Malmö și Lübeck; Plymouth, A Coruña , Bordeaux , Zeebrugge, Rotterdam, Amsterdam, Saint-Malo, Funchal, Santa Cruz de Tenerife, New York, Baltimore, Lerwick și Göteborg).

Navele școală și de antrenament ale marinei poloneze au intrat în Marea Neagră pentru vizite în porturile U.R.S.S., României și Bulgariei de mai multe ori în perioada 1954 – 1989. Nava școală și de antrenament „GRYF” (II), în cadrul marșului său din perioada 3 iulie – 18 august 1954, a ajuns în Marea Neagră și a vizitat portul sovietic Sevastopol (24 – 28 iulie). Pe timpul marșurilor sale de instrucție din anii 1958 și 1967 „GRYF” (II) a vizitat porturile Sevastopol, Varna și Constanța. Noua navă școală „GRYF” (III) a venit în Marea Neagră în 1979 (vizită la Sevastopol) și 1987 (vizită la Constanța). Nava școală și de antrenament „WODNIK”, sora nave „GRYF” (III), a executat marșuri de instrucție în Marea Neagră în mai multe rânduri, în perioada 1980 – 1990. În această perioadă nava „WODNIK” a vizitat porturile sovietice Sevastopol (1984), Odessa (1980 și 1986) și Poti (1988) și portul bulgăresc Varna (1980, 1984 și 1988), dar nu a venit niciodată la Constanța. Polonezii au mai avut o misiune de cercetare hidrografică în Marea Neagră în 1971. Cu această ocazie nava „KOPERNIK” a staționat câteva zile la Sevastopol și la Constanța.

În perioada 1955 – 1990, exceptând marina sovietică, marina Republicii Populare Polonia a avut cele mai multe acțiuni de diplomatie navală în străinătate dintre marinele celorlalte state membre ale Tratatului de la Varșovia, România, Bulgaria și Republica Democrată Germană.

Prin prisma legăturilor din perioada interbelică și din timpul celui de Al Doilea Război Mondial, Polonia a avut o relație specială cu Marea Britanie. Marea Britanie a retrocedat Poloniei navele militare care după invadarea Poloniei de către Germania lui Hitler au ajuns în porturile britanice și au fost integrate până în 1945 în marina britanică, dar și parte din navele comerciale germane, drept despăgubire de război. În 1955, în contextul în care noua conducere de la Moscova practica o politică de destindere în relațiile U.R.S.S. cu statele Europei occidentale, avusese deja o vizită a navelor sovietice în Marea Britanie (1953) și se agrea ca în cursul anului 1955 să aibă loc un schimb de vizite reciproce între U.R.S.S. și Marea Britanie, a avut loc un schimb de vizite oficiale între Marea Britanie și Polonia.

„ISKRA”), Muzeum Marynarki Wojennej, Biuletyn historyczny, nr. 10, Gdynia, 1987, pp. 49 – 70.

În cursul lunii iunie 1955, guvernul britanic a propus guvernului R.P. Polone ca o navă militară britanică să facă o vizită de curtoazie într-unul din porturile poloneze. Polonezii au „*acceptat cu satisfacție propunerea, considerând-o ca o manifestare a aspirației spre strângerea legăturilor dintre cele două țări*”. În consecință, în scurt timp, crucișătorul britanic „GLASGOW” a vizitat pentru câteva zile (1 – 4 iulie 1955) portul polonez Gdynia. „GLASGOW”, având la comandă pe comandorul Downey (o rudă a reginei britanice) a fost prima navă de război din Occident care a vizitat Polonia după cel de Al Doilea Război Mondial. Legătura dintre marina poloneză și cea britanică avea rădăcini în timpul celui de Al Doilea Război Mondial. În 1939 nave ale marinei poloneze au fost retrase în Marea Britanie și folosite de către britanici în cadrul așa zisei „flotă internațională”. După război britanicii au retrocedat Poloniei navele militare și un tonaj destul de mare de nave comerciale germane, ca despăgubire de război.

Pentru a se răspunde vizitei navelor britanice, în 1955, între 8 și 11 septembrie, două nave militare poloneze – distrugătoarele „BLYSKAWICA” și „BURZA” – au întors vizita de curtoazie făcută la începutul lunii iulie de către crucișătorul britanic „GLASGOW” în Polonia. Cele două distrugătoare, aflate sub comanda comandorului Ludwik Janczyszyn, viitorul comandant al marinei poloneze, au plecat din Gdynia pe 5 septembrie și au ajuns la Portsmouth pe 8 septembrie 1955. Navele poloneze au fost oaspeții flotei regale britanice până pe 11 septembrie 1955.

În perioada existenței Tratatului de la Varșovia, nave de luptă ale marinei poloneze au mai fost în vizită în Marea Britanie de 4 ori. În iulie 1962, un grup de nave poloneze format din distrugătorul „BLYSKAWICA”, dragorul maritim „ZBIK” și un submarin a fost într-o vizită în Marea Britanie (Greenwich). Distrugătorul „Błyskawica” a vizitat Anglia (Chatham) în 1964). Distrugătorul „WARSZAWA” (I) a vizita porturile britanice Portsmouth (1975) și Londra (1977), iar distrugătorul „WARSZAWA” (II) a fost la Londra în 1989. În perioada 1956 – 1973, nava școală „GRYF” (II) a vizitat cel puțin o dată portul britanic Portsmouth. Despre vizita navelor britanice în Polonia știm că a mai fost cel puțin o vizită la Gdynia, cea din 1966.⁸²

În perioada 1955 – 1990, grupuri de nave poloneze au făcut de mai multe ori vizite în porturi ale statelor riverane Mării Baltice, altele decât cele ale U.R.S.S. și R.D.G. Distrugătorul „BŁYSKAWICA” a vizitat Suedia, portul Stockholm, în 1957 (împreună cu vânătoarele de submarine „ZWROTNY” și „NIEUGITY”) și 1962; Finlanda (Helsinki în 1961), Danemarca în 1963, portul Copenhaga, și Norvegia, portul Narvik în 1965 (împreună cu distrugătorul „GROM”). Distrugătorul „GROM”, însoțit de dragoarele maritime „ŁÓŚ” și „ŻUBR”, a vizitat Danemarca (Copenhaga) în 1959. Distrugătorul „WARSZAWA” I (1970 - 1985) a vizitat

⁸² În septembrie 1966, agenția poloneză de știri P.A.P. a anunțat că „la 13 septembrie în portul Gdynia a sosit într-o vizită de curtoazie o escadră de nave ale flotei maritime militare a Marii Britanii, formată din distrugătorul purtător de rachete „DEVONSHIR” și nava-bază „OLEANDER”, știre fiind preluată și de către celelalte agenții din statele membre ale Tratatului de la Varșovia. „Scânteia”, anul XXV, nr. 7101, 14 septembrie 1966, p. 6.

Helsinki de două ori (1972, 1980), a vizitat Le Havre/ Franța (1973), Copenhaga/Danemarca (1978), și Karlskrona/ Suedia (1978). În 1989 Distrugătorul „WARSZAWA” II (1986 -) a vizitat portul suedez Stockholm. Nava școală „GRYF” (II) a vizitat cel puțin o dată porturile mediteraneene Palermo, Durres, Split , Port Said și Alexandria, precum și porturi de la Oceanul Atlantic, cum sunt portul norvegian Narvik și portul islandez Reykjavik.

În perioada 1955 – 1990, navele de luptă și navele școală poloneze au vizitat de mai multe ori porturile Germaniei de Est.

În această perioadă nicio navă americană nu a vizitat Polonia. Prima vizită a unor nave americane în Polonia a avut loc după 63 de ani de la vizita din anul 1927. În iunie 1990, distrugătoarele „YARNELL” și „KAUFFMAN” au făcut o vizită oficială de câteva zile la Gdynia, în contextul desfășurării în Marea Baltică a exercițiului BALTOPS '90, organizat de către Comandamentul forțelor navale americane din Europa (U.S. Naval Forces Europe), persoana oficială fiind contraamiralul Thomas D. Paulson, comandantul Grupului 2 crucișătoare și distrugătoare.⁸³

3.3 Vizitele navelor sovietice în Republica Democrată Germană

Marina militară est-germană s-a constituit după 1 martie 1956, ca fiind Forțele Navale ale R.D.G. (Seestreikräfte), odată cu înființarea armatei statului comunist german, cu ajutor masiv al marinei sovietice. În 1954, structura anterioară, o structură de tip „gardă de coastă” / „poliție maritimă” (Hauptverwaltung Seepolizei) deținea 6 nave dragoare din clasa „Habicht” și aproximativ 100 de nave de patrulare. U.R.S.S. a transferat Republicii Democrate Germane mai multe nave (patru fregate – clasificate de către sovietice ca fiind crucișătoare de escortă, din clasa „Riga”, 12 nave vânătoare de submarine și 27 de vedete torpiloare) și mai multe proiecte de nave (în special, proiecte de dragoare maritime și nave de debarcare), dar și instructori și consilieri a căror activitate a continuat până în 1990, chiar dacă persoanele care au exercitat aceste atribuții s-au schimbat periodic. Până la desființarea sa, marina nu a deținut submarine și distrugătoare, dar în 1990 Volksmarine deținea un număr impresionant de nave.⁸⁴

⁸³<https://www.history.navy.mil/research/histories/ship-histories/danfs/h/harry-e-yarnell.html>; <https://www.history.navy.mil/research/histories/ship-histories/danfs/h/harry-e-yarnell.html>. Se pare că la Gdynia au ajuns nave americane de pasageri. Pe 7 iunie 1965 o nava de pasageri americană a staționat pentru prima dată într-un port din Polonia (https://www.graptolite.net/Facta_Nautica/SS-Brasil/).

⁸⁴ După 1960, Volksmarine a continuat să primească nave din U.R.S.S. (de exemplu: 15 vedete purtătoare de rachete din clasa „OSA I”) și să construiască nave în șantierul navelor proprii (de exemplu: vedete torpiloare). În perioada 1978 – 1986 au fost înlocuite vechile fregate cu 3 fregate din clasa „Koni”, livrate de U.R.S.S. și au fost introduse în înzestrare 5 nave purtătoare de rachete din clasa „Tarantul I”. Navele de debarcare din anii '60 au fost înlocuite cu nave mai mari din clasa „Frosch I”. Producția de nave dragoare maritime, vedete torpiloare și de nave de apărarea coastei (nave antisubmarin din clasa „Parchim”) a fost consistentă. În 1990, Volksmarine avea un efectiv de 12.300 de oameni, din care 4.700 încadrau echipajele navelor, 4.100 unitățile de apărarea de coastă și 1.000 formau aviația

În 1960, structura navală a armatei est-germane s-a transformat în „Marina Populară” (*Volksmarine*), fiind integrată în „Flota Unită a Mării Baltice”, structură a Forțelor Armate Unite ale statelor participante la Tratatul de Varșovia, constituită din marinele celor trei state membre ale alianței est-europene coordonată de comandamentul Flotei sovietice din Marea Baltică. În perioada 22 – 25 noiembrie 1960, marina est-germană a participat pentru prima dată la o aplicație a Tratatului de la Varșovia, în domeniul naval, conducătorul aplicației fiind șeful de stat major al Flotei sovietice din Marea Baltică, viceamiralul Vladimir Nikolaevici Alekseev. Cu această ocazie a fost testată capacitatea operațională a tinerei marine est-germane.

Primele vizite ale marinei militare est-germane în străinătate în perioada 1956 – 1960 sunt legate de marșurile navei de instrucție a școlii de ofițeri.⁸⁵ Primele două călătorii în străinătate au fost făcute de nava școală „ERNST THÄLMANN” în vara anului 1958. Pe timpul ambelor marșuri de instrucție nava est-germană a staționat în portul sovietic Riga (Letonia). În 1959 este vizitat pentru prima dată portul Leningrad. Pe timpul următoarelor marșuri de instrucție s-au făcut escale în porturile sovietice Riga (Letonia) și Tallinn (Estonia) și în porturile poloneze Gdansk și Świnoujście.

Prima vizită oficială în Republica Democrată Germană a unor nave din flotele sovietică și poloneză a avut loc în 1960. Pe 25 septembrie 1960, în portul Rostock a fost în vizită oficială un grup de nave ale marinei poloneze în R.D.G. . Grupul de nave care a staționat în Rostock a fost compus din distrugătorul „WICHER”, submarinele „SLASZAK” și „KRAKOWIAK” și o navă dragor maritim, fiind comandat de către șeful flotei de submarine a marinei poloneze, căpitanul de rangul 1 Henryk Pietraszkiewicz.

De cealaltă parte, nave ale marinei est-germane au fost în vizită oficială în Polonia pentru prima dată în vara anului 1965. Cu ocazia sărbătoririi de către marinarii poloneze a 20 de ani de la înființarea marinei Republicii Populare Polonia, în perioada 25 - 27 iunie 1965, marina populară germană a făcut prima vizită în Polonia. Grupul de nave est-germane a participat, alături de cel sovietic, la sărbătorirea zilei marinei populare poloneze. „Volksmarine” a dus la Gdynia două distrugătoare de escortă (fregate), „KARL LIEBKNECHT” și „FRIEDRICH ENGELS”, dragorul maritim „GERA” și o nava auxiliară „R-11”. Grupul de nave

navală. Vezi: Robert Gardiner (ed.), *Conway's All the World's Fighting Ships 1947–1995*, US Naval Institute Press, 1996, pp. 133 – 135.

⁸⁵ Marina est-germana a avut încă din 1952 un velierul școală „WILHELM PIECK”, denumit după liderul în exercițiu al Republicii Democrate Germane la acea vreme, care a fost folosit ca navă de instrucție pentru cadeții marinei civile. Primul marș de instrucție al velierului a avut loc în toamna anului 1952, când a fost vizitată Polonia, fiind prima considerată și prima vizită a marinarilor estgermani. Velierul școală „WILHELM PIECK” a operat ca navă de antrenament pentru navigație în principal pe Marea Baltică, cu escale în porturile din Poloniei și URSS. „WILHELM PIECK” a făcut cea mai lungă călătorie a sa în 1957, când a navigat prin Canalul Kiel, Canalul Mânecii, Golful Biscaya, Marea Mediterană și Marea Neagră, unde a vizitat portul sovietic Odessa.

est germane a fost condus de către viceamiralul Wilhelm Ehm comandantul Marinei Populare.

Prima vizită oficială în Republica Democrată Germană a comandantului marinei poloneze, viceamiralul Zdzisław Studzinski, a avut loc între 4 și 8 mai 1968. Grupul de nave poloneze format din distrugătorul „WICHER”, submarinele „ORZEL” și „ZEP” și două nave dragoare maritime, sub comanda comandantului marinei poloneze, a vizitat portul est-german Warnemünde. Anterior, între 23 și 25 august 1966, nava de instrucție „GRYF” (II) a marinei poloneze vizitase același port în timpul unei călătorii de studii în Marea Baltică de câteva săptămâni cu oțiterii politici a „Flotelor Unite ale Mării Baltice”.

Primul schimb de vizite oficiale cu nave între Flota sovietică din Marea Baltică și marina Republicii Populare Germania a avut loc în anul 1962. În vara anului 1962, între 22 și 28 august 1962, grupul de nave format din distrugătorul de escortă (fregată) „KARL LIEBKNECHT” și dragoarele maritime „ERFURT”, „MAGDEBURG” și „ROSTOCK” a staționat la Leningrad. Grupul de nave est-germane au vizitat portul sovietic sub pavilionul comandantului marinei populare (Volksmarine), contraamiralul Heinz Neukirchen. A fost prima vizită oficială a navelor marinei est-germane în U.R.S.S.. De cealaltă parte, marina sovietică a vizitat pentru prima dată în mod oficial un port din R.D.G. în octombrie 1962, cu prilejul sărbătoririi Zilei Republicii Democrate Germane. Două distrugătoare ale Flotei Mării Baltice, SPRAVEDLIVÂI” și SVETLÂI”, sub comanda comandantului flotei, viceamiralul Alexander Evstafievici Orel, au staționat în perioada 18 – 24 octombrie 1962 în portul Rostock pentru a participa la festivitățile organizate de către marina est-germană cu prilejul sărbătoririi zilei republicii.

Cu ocazia aniversării în cadrul Tratatului de la Varșovia și a 50 ani de la „Revoluția Sovietică din Octombrie” au avut loc schimb de vizite de nave pentru ca la paradele organizate în fiecare țară baltică a alianței să participe nave din toate cele 3 state. În consecință, fregatele est-germane „KARL MARX” și „KARL LIEBKNECHT” au participat la parada navală de la Leningrad (20 octombrie 1967). Cu același prilej, pe 29 octombrie 1967, în Germania de Est, la Rostock, pe Râul Warnow, s-a organizat cea mai mare paradă navală de până atunci (67 de nave au participat la defilare). Din partea Flotei sovietice a participat un grup de nouă nave de luptă, conduse de noul distrugător „SLAVNÂI”, la bordul căreia s-a aflat șeful de stat major al Flotei din Marea Baltică, contraamiralul Fedor Ivanovici Savelev. Parada navală de la sfârșitul lunii octombrie 1967, s-a repetat, în linii mari, pe 3 noiembrie 1968, cu ocazia sărbătoririi a 50 de la Revoluția comunistilor germani din noiembrie 1918. Participarea sovietică a fost la fel de consistentă.

Majoritatea vizitelor oficiale ale navelor sovietice în porturile est-germane a avut legătură cu ziua republicii/ ziua independenței, sărbătorită de către est-germani anual pe 7 octombrie. Cu această ocazie, festivitățile din portul Rostock, dar și din alte porturi, includeau în programul lor o paradă navală, la care erau invitate să participe nave din U.R.S.S. și Polonia.

În perioada 3 – 9 octombrie 1969 s-a derulat vizita oficială de prietenie în porturile Rostock și Warnemünde a detașamentului de nave sovietice participante la

Ziua Republicii Democrate Germane. Participarea sovietică cu nave la parada navală a fost consistentă: crucișătorul „KOMSOMOLETS”, distrugătoarele „SLAVNÂI” și „OBRAZȚOBÂI”, două submarine și două nave antisubmarin (fregate). Anterior, între 1 și 4 august 1969, un grup de 3 nave dragoare au fost în marș de instrucție la Leningrad. În septembrie 1972, un grup nave dragoare format din navele GENTHIN”, „DESSAU”, „BITTERFELD” și „TANGERHÜTTE” au fost prezente în portul Leningrad pentru o vizită oficială.

Următoarea participare importantă a navelor sovietice la parada navală din Rostock a avut loc în anul 1974, la cea de-a 25-a aniversare a zilei naționale a R.D.G.. Vizita navelor sovietice și poloneze în portul Rostock s-a desfășurat între 5 și 9 octombrie 1974. Grupul de nave sovietice, a fost constituit din crucișătorul „SVERDLOV” și distrugătoarele „OBRAZȚOBÂI” și „STOROJEVOI”, iar grupul de nave poloneze din navă de debarcare „GRUNWALD”, submarinele „ORZEL” și „SOKOL” și nava de salvare „PIAST”. La parada din 7 octombrie au participat comandantul Flotei mării Baltice, amiralul Vladimir Vasilevici Mihailin, comandantul marinei poloneze, viceamiralul Ludwik Janczyszyn, și comandantul marinei est-germane, viceamiralul Wilhelm Ehm.

La cea de a 29-a aniversare a zilei R.D.G., între 5 și 10 octombrie 1978, a fost în vizită la Rostock un detașament de nave ale Flotei Baltice, format din crucișătorul „OKTEABRCKAEA REVOLIUȚIEA” și navele de patrulare „NEUKROTIMÂI” și „SVIRELÂI”. Comandantul Flotei Mării Baltice, Vladimir Vasilevici Sidorov, a fost și el prezent la Rostock.

În octombrie 1979, est-germanii au sărbătorit 30 de ani de la proclamarea republicii. Grupul de nave sovietice format din crucișătorul „OKTEABRCKAEA REVOLIUȚIEA” și navele de patrulare „BDITELNÂI” și „DRUJNÂI” a fost în vizită oficială în portul Rostock în perioada 4 la 8 octombrie 1979. De această dată, polonezii au participat cu nava de antrenament „GRYF”.

Între 1980 și 1989, navele sovietice au mai vizitat portul Rostock, cu ocazia zilei RDG, de două ori. Prima participare a avut loc între 5 și 8 octombrie 1984. Grupul de nave forma din crucișătorul de rachete „GROZNÂI” și nava de patrulare „BODRÂI” au staționat în Warnemünde. Polonezii, la rândul lor, au participat cu nava școală „GRYF”, vedeta purtătoare de rachete „HUTNIK” și dragorul de radă „GOPLO”. La parada navală au fost prezenți comandantul flotei sovietice, amiral Ivan Matveevici Kapitanetș, cel al marinei poloneze, amiralul Ludwik Janczyszyn, și cel al marinei est-germane amiralul Wilhelm Ehm. Ultima participare a navelor sovietice la ziua RDG s-a desfășurat între 5 - 9 octombrie 1989. Au staționat în portul Rostock navele de patrulare „SILNÂI”, „BDITELNÂI” și „SVIREPÂI”.

Anterior, între 12 și 16 mai 1989, marinarii est-germani au participat la aniversarea a 34 de ani de la înființarea Tratatului de la Varșovia. Fregata „ROSTOCK”, având la bord pe comandantul marinei, viceamiralul Theodor Hoffmann, împreună nava vânător de submarine „PARCHIM” și nava de debarcare „EBERSWALDE-FINOW”, au participat la activitățile desfășurate cu această ocazie la Leningrad.

În această perioadă, navele sovietice au mai fost în vizită oficială în 1982, 1985 și 1987. Grupul de nave sovietice, condus de către comandantul Flotei Mării Baltice, amiral I.M. Kapitanetș compus din crucișătorul „OKTEABRCKAEA REVOLIUTIEA” și nava de patrulare „DRUJNÂI”, a vizitat portul Rostock în perioada 9 – 14 august 1982.

În 1985 a avut loc un schimb reciproc de vizite oficiale, de prietenie. Grupul de nave al *Volksmarine*, condus de către amiralul Wilhelm Ehm, a fost în U.R.S.S. perioada 30 mai - 2 iunie 1985. Cele trei nave est-germane, fregata „BERLIN – Capitala R.D.G.”, nava de apărare a litoralului (corvetă) „WAREN” și nava de suport logistic „DARSS”, au staționat pe timpul vizitei în portul Leningrad. Sovieticii au întors vizita peste o săptămână. La vizită au participat crucișătorul de rachete „GROZNÂI” și nava de patrulare „NEUKROTIMÂI”. Vizita oficială desfășurată în Rostock-Warnemünde a fost condusă de către noul comandant al Flotei sovietice din Marea Baltică, amiralul Konstantin Valentinovici Makarov, și s-a desfășurat între 7 și 11 iunie 1985.

Cea de a treia vizită, la care a participat comandatul flotei, amiralul Vitali Pavlovici Ivanov, s-a derulat de la 23 la 28 aprilie 1987. Grupul de nave, format din crucișătorul de rachete „GROZNÂI” și nava de patrulare „SVIREPÂI”, a staționat în portul Rostock. În toamna aceluiași an, de la 10 la 14 octombrie, un grup de nave est-germane a fost prezent la Leningrad pentru a participa la festivitățile organizate de către sovietici pentru a marca cea de-a 70-a aniversare a „Revoluției din Octombrie”. Amiralul Wilhelm Ehm a fost la Leningrad cu fregata „BERLIN – Capitala R.D.G.” și nava de instrucție „WILHELM PIECK”.

Navele școală și de instrucție ale marinei sovietice au făcut mai multe escale și vizite în Polonia și R.D. Germană. Crucișătorul „KIROV”, transformat în navă de instrucție în 1961, cu locul de staționare în baza navală de la Leningrad, a executat în perioada 1961 – 1974 mai multe marșuri de instrucție în Marea Baltică, având la bord elevi ai școlilor navele superioare, pe timpul cărora a vizitat în mod repetat porturi poloneze și est-germane.

Navele școală ale marinei sovietice au făcut 5 escale în portul Warnemünde și Rostock în perioada 1975 – 1988. Nava școală sovietice „GANGUT” (velier) a fost în vizită în anii 1975 și 1986, nava de antrenament „PERIKOP” în 1978, nava de antrenament „HASAN” în 1982, 1986 și 1988, iar , nava de antrenament „SMOLNÂI” în 1986.

3.4 Acțiuni de diplomatie navală ale marinei est-germane (Volksmarine)

În perioada 1960 – 1990, marina Republicii Democrate Germane a participat de mai multe ori la ziua marinei sovietice și ziua marinei poloneze, cu câte un grup de nave, aflat sub comanda comandantului marinei. Acestea, considerate vizite oficiale, au avut loc de cele mai multe ori la Leningrad. În cadrul festivităților organizate de către sovietici, navele est-germane au luat parte la parada navală de pe Râul Neva. Cel puțin pentru perioada 1973 – 1981 cunoaștem că, comandantul

marinei est-germane, viceamiralul Wilhelm Ehm, a fost la Leningrad în 1973, 1976, 1977 și 1981, dar și la Tallin (Estonia) în 1979.⁸⁶

Grupuri de nave est-germane, conduse de către comandantul marinei, viceamiralul Wilhelm Ehm, au fost prezente la Gdynia, în vizită oficială, în anii 1970, 1975, și 1980, cu ocazia sărbătoririi de către polonezi a 25, 30 și 35 de ani de la înființarea marinei Republicii Populare Polonia⁸⁷. În afară de acestea au mai fost cel puțin două vizite oficiale a unor grupuri de nave est-germane, care au avut ca comandant al marșului pe comandantul marinei.

Între 5 și 9 septembrie 1973, grupul de nave format din fregata „ERNST THÄLMANN”, navele vânători de submarine „PARCHIM” și „STERNBERG”, precum și navele dragoare „EILENBURG”, „RIESA” și „RÖBEL”, condus de către comandantul marinei est-germane, a fost în vizită la Gdynia. În iulie 1984, marina est-germană a fost reprezentată la cea de-a 40-a aniversare a Republicii Populare Polonia de către grupul de nave format din fregata BERLIN – Capitala R.D.G.” și nava de antrenament „WILHELM PIECK. Navele est-germane, aflate sub comanda directă a comandantului marinei, amiralul Wilhelm Ehm, au staționat la Gdynia în perioada 19 – 23 iulie 1984.

În iunie 1976, Școlii Ofițerilor din Marina Populară „Karl Liebknecht” i-a fost repartizată o nouă navă de antrenament pentru marșurile anuale de instrucție. În perioada 1977 – 1990, nava școală „WILHELM PIECK” (o navă de 1700 tdw) a marinei populare germane a executat marșuri de instrucție și călătorii de studii în Marea Baltică, Marea Nordului, Marea Barents, Marea Albă, Marea Mediterană și Marea Neagră.⁸⁸ În marșurile de instrucție din Marea Mediterană și Marea Neagră ,

⁸⁶ Grupurile de nave est-germane au fost în vizită oficială la Leningrad în perioadele: 27 – 30 iulie 1973 (fregata „ERNST THÄLMANN”, nava antisubmarin mică „WISMAR” și nava dragoare „BERNAU”); 23 – 29 iulie 1976 și 23 – 27 iulie 1977 (fregata „ERNST THÄLMANN” și nava de instrucție „WILHELM PIECK”); 24 – 27 iulie 1981 (fregata „ROSTOCK”, nava antisubmarin mică „PARCHIM” și nava de sprijin logistic dragoare „NORDPERD”). Vizita la

Tallin (acum Estonia) s-a desfășurat în perioada 27 – 31 iulie 1979 (fregata „BERLIN - CAPITALA R.D.G.” și nava de instrucție „WILHELM PIECK”).

⁸⁷ În perioada 25 – 28 iunie 1970 au staționat la Gdynia grupul de nave format din fregata „ERNST THÄLMANN”, vânătorul de submarine „LUDWIGSLUST” și navele dragoare „ROSTOCK”, nava „DEMMIN”. Peste 5 ani, între 27 iunie și 1 iulie 1975, grupul de nave est-germane care vizitat portul Gdynia a fost compus din fregata „KARL MARX”, navele dragoare „RÖBEL” și „SCHÖNBURG”, precum și vânătorul de submarine „LUDWIGSLUST”. La aniversarea a 35 de ani de existență a Forțelor Maritime Militare ale R.P.R., marinarii est-germani s-au prezentat la Gdynia doar cu 2 nave, fregata „ROSTOCK” și nava de antrenament „WILHELM PIECK”. Acestea au staționat în portul polonez în perioada 6 iunie – 2 iulie 1980.

⁸⁸ Este posibil ca nava de antrenament „WILHELM PIECK” să fi făcut și un marș de instrucție în Marea Caraibilor cu vizită în Cuba în anii '80. Pe timpul vizitei sale în RDG, 13 – 21 iunie 1972, liderul cubanez Fidel Castro a vizitat, printre altele, și Flotila a 4-a din Warnemünde a marinei est-germane. Nava-școală a marinei civile cubaneze „JOSE MARTI” a vizitat portul Rostock în 1978. În același timp, la Comandamentul Marinei Populare

nava școală „WILHELM PIECK” a fost însoțită de nava de salvare și scafandri de mare adâncime „OTTO VON GUERICKE”.

Primul marș de instrucție s-a desfășurat în Marea Baltică în anul 1977 (1 – 29 aprilie). Pe timpul următoarelor două marșuri de instrucție, „WILHELM PIECK” a navigat și în Marea Nordului (iulie – august 1977; aprilie 1978). Pe timpul acestora, nava școală „WILHELM PIECK” a vizitat în 1977 și 1978 portul polonez Gdynia și porturile sovietice Riga (Letonia) și Tallinn (Estonia), iar în 1978 porturile Gdynia, Tallinn și Leningrad.

De la 29 iunie la 7 august 1978, nava școală „WILHELM PIECK” având la bord 75 de ofițeri stagiați a executat un marș de instrucție cu vizitarea bazei Murmansk a Flotei de Nord a U.R.S.S.. Acest tip de marș de instrucție a fost repetat de „WILHELM PIECK” în 1980 (10 mai – 4 iunie).

Până în 1989, nava școală „WILHELM PIECK” a mai executat marșuri de instrucție în Marea Baltică și Marea Nordului în anii 1983, 1988 (de două ori) și 1989. În 1983 au fost vizitate porturile sovietice Leningrad și Riga și portul finlandez Turku. Cel de al treilea marș de instrucție din anul 1988 (3 iunie – 15 iulie), denumit „Marea călătorie '88”, a avut ca destinație portul sovietic Murmansk, călătorind prin Marea Baltică, Marea Nordului, Marea Norvegiei și Marea Barents. Pe timpul marșului către baza Flotei de Nord a U.R.S.S., nava școală „WILHELM PIECK” a fost însoțită de nava de suport logistic „KÜHLUNG”. Pe timpul acestui marș au mai fost vizitate porturile Tallin (Estonia) și Gdansk (Polonia).⁸⁹

În perioada 1979 – 1989, marina Germaniei de Est a desfășurat mai multe marșuri de instrucție în Marea Mediterană și Marea Neagră – programul „marea călătorie de antrenament” – pentru stagiul de practică în navigație și la comanda navelor a viitorilor ofițeri de marină.

Pe 17 mai 1979, grupul de nave format din nava de antrenament „WILHELM PIECK” și nava de salvare „OTTO VON GUERICKE” a plecat într-o „mare călătorie” („Große Fahrt”) pentru vizite oficiale în porturi de la Marea Neagră ale U.R.S.S., României și Bulgariei. Marinarii est-germani au fost în vizită la Sevastopol (8 – 10 iunie), Constanța (12 – 14 iunie) și Varna (15 – 17 iunie). Pe timpul marșului de înapoiere în R.D. Germania, „WILHELM PIECK” și nava de salvare „OTTO VON GUERICKE” au făcut o escală în portul iugoslav Split. Acestea au ajuns în portul de dislocare permanentă (Stralsund) pe 3 iulie 1979.” Marșul grupului de nave format din „WILHELM PIECK” și „OTTO VON GUERICKE” din vara anului 1981 (16 iunie – 6 august) a cuprins doar vizita la Sevastopol (6 – 9 iulie) și la Split.

În „marea călătorie” către Sevastopol din anul 1984, nava de antrenament „WILHELM PIECK” a executat marșul însoțită de nava de suport logistic „KÜHLUNG”. Marșul de instrucție s-a desfășurat în perioada 3 mai – 30 iunie 1984, având două etape ale comenzii marșului. Navele marinei populare germane au vizitat

Germane se afla în vizită de lucru o delegație militară cubaneză. O altă delegație militară cubaneză condusă de ministrul adjunct și șef al Forțelor Navale, contraamiralul Pedro Miguel Perez Betaucourt, a vizitat Flotila a 4-a est-germană în perioada 17 – 24 septembrie 1989.

⁸⁹ <https://www.nd-archiv.de/ausgabe/1988-06-06>

portul Tripoli (Libia) sub comanda locțiitorului comandantului Colegiul Naval al *Volksmarine*, căpitanul de rangul 1 Harald Santen, iar vizitele în portul sovietic Sevastopol (30 mai – 4 iunie) și portul grecesc Pireu au fost conduse de către comandantul instituției de formare a ofițerilor de marină est-germani, contraamiralul Klaus Kahnt. Vizita în Grecia a fost o întoarcere a vizitei navei școală a marinei elene „ARIS” în Rostock în anul anterior (30 iulie – 3 august 1983). Schimbul de vizite al navelor școală din marina elenă și marina est-germană a marcat un eveniment important pentru marina populară Germană. Vizita lui „ARIS” în Rostock a fost prima vizită a unei nave de război aparținând unui stat membru NATO în apele teritoriale ale R.D. Germane și, bineînțeles, vizita la Pireu a celor două nave, „WILHELM PIECK” și „KÜHLUNG”, a reprezentat prima vizită într-un port al unui stat membru NATO a unor nave ale *Volksmarine*.

Următorul marș de instrucție în Marea Neagră al navelor „WILHELM PIECK” și „KÜHLUNG” s-a desfășurat 3 ani mai târziu, între 4 iunie și 25 iulie 1987. Pe timpul staționării în Marea Neagră cele două nave est-germane au vizitat toate cele trei state membre ale Organizației Tratatului de la Varșovia, staționând în porturile Sevastopol (30 iunie – 2 iulie), Constanța (3 – 5 iulie) și Varna (6 – 8 iulie). Pe timpul acestui marș, „WILHELM PIECK” și „KÜHLUNG” au vizitat pentru prima dată Siria, staționând în portul sirian Latakia.

În vara anului 1989, marșul de instrucție / „marea călătorie” către Marea Neagră a fost executat de către „WILHELM PIECK” și nava de suport logistic „DARSS”. Navele au plecat din portul est-german Stralsund pe 23 mai și s-au întors pe 14 iulie. De această dată au fost vizitate porturile Alger (Tunisia), Sevastopol (14 – 18 iunie), Pireu și Split. Prima vizită în Republica Democrată Germană a unei nave străine, altele decât cele aparținând unui stat membru al Organizației Tratatului de la Varșovia, a avut loc cu ocazia vizitei navei școală aparținând Forțelor Navale ale statului sud-american Chile, velierul „ESMERALDA”, în porturile est-germane Warnemünde și Rostock în luna mai a anului 1975. O altă vizită a unei nave aparținând unui stat de pe continentul american a fost cea a navei de antrenament „Comodore MANUEL AZUETA” (fostul distrugător american „HURST”) aparținând marinei Statelor Unite Mexicane, care între 19 și 23 iulie 1980 a fost acostată în portul est-german la Rostock. La activitățile de diplomatie navală desfășurate cu acest prilej au participat și secretarul marinei mexicane, amiralul Ricardo Chazaro Lara.

Prima vizită a unei nave aparținând unui stat membru al NATO a avut loc în 1983. Nava de instrucție „ARIS” a Academiei Navale din Grecia, considerată o navă de luptă, dar cu misiunea principală de a fi navă spital în timp de război, fiind dotată cu instalații artileristice de calibru 20 și 40 de milimetri, pe timpul marșului său de instrucție, a vizitat portul est-german Rostock între 30 iulie și 3 august 1981.

Dintre statele riverane Mării Baltice, marina Republicii Democratice Germane a avut schimb de vizite cu Finlanda, Suedia și Danemarca.

În 1976 a avut loc prima vizită a unei nave străine aparținând statelor riverane Mării Baltice, altele decât U.R.S.S. și Polonia. Marina est-germană și cea finlandeză a făcut un schimb reciproc de vizite. Prima vizită a marinei finlandeze s-

a desfășurat în perioada 18 – 22 iunie 1976, sub conducerea șefului Academiei Navale finlandeze, căpitanul Johan Erik Torsten Helenius, în portul Warnemünde, când cu fregata „HÄMEENMAA” a staționat în portul est-german. În august 1976, de la 2 la 7 august, un grup de nave ale marinei populare germane, format din dragoarele maritime „ANKLAM”, „KAMENZ” și „STRALSUND”, considerate nave de antrenament, a făcut prima vizită în Finlanda, comandant al grupului de nave fiind comandantul Colegiului Naval, căpitanul de rangul 1 Kurt Schulz.

Următoarea vizită a marinei finlandeze a fost vizita puitorului de mine „POHJANMAA” folosit de către marina finlandeză ca navă de antrenament pentru Academia sa Navală în portul Rostock din perioada 14 – 18 iulie 1980. Prima navă de luptă din marina populară care a vizitat Finlanda, a fost fregata „BERLIN” care a acostat portul Helsinki de la 25 la 29 septembrie 1981.

Din 1982 și până în 1989, între marina Finlandei și cea R.D. Germane, au avut loc 3 schimburi de vizite reciproce. Finlandezii au vizitat portul Rostock în 1982 și 1988 și portul Stralsund în 1986, iar est-germanii au vizitat porturile finlandeze Helsinki (1985 și 1989) și Kotka (1988). Grupul de nave din marina finlandeză format din puitorul de mine „HÄMEENMAA” și navele de patrulare „RUISSALO” și „RÖYTTÄ” a vizitat Rostock-Warnemünde (12 – 14 iulie 1982), corveta finlandeză „TURUNMAA” a vizitează Stralsund (27 iunie – 1 iulie 1986) și grupul de nave format din corveta „TURUNMAA” și navele dragoare „KUHA 25” și „KUHA 26” a vizitat portul Rostock (23 – 26 iunie 1988). De cealaltă parte, grupul de nave format din navele dragoare „KYRITZ”, „RIESA” și „RATHENOW” desfășoară între 3 și 7 septembrie 1985 cea de a patra vizită a navelor marinei populare a R.D.G. în Finlanda / portul Helsinki, un alt grup format din fregata „HALLE” și nava de salvare „OTTO VON GUERICKE” intră în baza navală finlandeză Kotka (24 iulie 1987), iar fregata „ROSTOCK” și nava salvare-remorcaj „WISMAR” au fost la Helsinki de la 15 la 17 august 1989.

Prima vizită în Republica Democrată Germană a unor nave ale Forțelor Navale ale Regatului Suediei a avut loc între 7 și 10 octombrie 1984. Grupul de nave, constituit din navele școală (velier) „FALKEN” și „GLADAN”, pe timpul marșului de instrucție, a intrat în portul Rostock. Anterior avusese loc vizita comandantului marinei suedeze, viceamiralul Per Rudberg, în R.D.G. (20 – 24 septembrie 1982). Nava școală „FALKEN” a mai vizitat portul Rostock în septembrie 1987. Un alt grup de nave, format din navele dragoare „NÄMDO”, „BLIDÖ” și „ARKÖ”, a vizitat portul Stralsund în perioada 2 la 5 septembrie 1986. Următoarea vizită a fost cea a navei de salvare submarine „CARLSKRONA (cea mai mare navă a marinei suedeze) care a staționat Rostock în septembrie 1989.

În contra partidă, prima vizită a unor nave din *Volksmarine* în Suedia a avut loc abia în 1985. Grupul de nave dragoare a vizitat Suedia în 1985, pe timpul marșului de instrucție în Marea Baltică (29 august - 7 septembrie 1985) a staționat în portul capitalei Suediei, Stockholm, și în cel al Finlandei, Helsinki. Portul suedez Göteborg a fost vizitat de corvetele (nave de apărare a coastei) „PRENZLAU” și „RIBNITZ-DAMGARTEN” de la 15 la 19 august 1988.

În vara anului 1989 are loc prima vizită a unei nave a marinei britanice în Republica Democrată Germană. Fregata HMS „ACHILLES” a vizitat portul Rostock în perioada 9 la 12 iunie 1989. Comandantul navei, căpitanul-comandor Hugh Slade, a fost primit de către comandantul *Volksmarine*, viceamiralul Theodore Hoffman. Era a doua vizită a unei nave dintr-o țară membră a NATO.

În 1990, între 10 și 15 mai, cu ocazia aniversării a 35 de ani de la semnarea Tratatului de la Varșovia, Flota Unită a Mării Baltice a Forțelor Armate Unite ale statelor participante la Tratatul de la Varșovia, au făcut vizite reciproce de nave. Navele vânători de submarine „LÜBZ” și „PERLEBERG” au fost la Baltiisk, comandantul marșului fiind căpitanul de rangul 1 Hans-Joachim Fechner, comandantul Flotilei a 4-a al marinei est-germane. Alte două nave, navele de debarcare „NEUBRANDENBURG” și „SCHWERIN”, a fost în portul polonez Danzig. În contra partidă, câte două nave purtătoare de rachete din marina poloneză („HUTNIK” și „MATALOWEZ”) și din Flota sovietică de la Marea Baltică au staționat în portul german Dranske-Bug.

Marina est-germană (*Volksmarine*) se desființa la 2 octombrie 1990 ca urmare a reunificării istorice a Germaniei.

NAVAL DIPLOMACY IN THE WARSAW TREATY

(1955 - 1990)

-abstract-

Key Words: diplomacy; Warsaw Treaty; Soviet navy; Romanian navy; official visits

The change of leadership in Moscow in the spring of 1953 brought a fragile relaxation in relations between the U.S.S.R. and the West.

Soviet diplomatic expansion also had effects on the Soviet navy, which was used as a vector of this endeavor.

For almost a decade after the Second World War, the Soviet Navy remained in its own bases. The provision of new ships made it possible for Soviet ships to enter the seas adjacent to the U.S.S.R. and then into the planetary ocean. The first steps were taken in 1953 with the visit to Great Britain, in response to the invitation of the British government to participate in the coronation ceremonies of Queen Elizabeth, and the official visits to the communist states bordering the Black Sea and the Baltic Sea: Romania, Bulgaria and Poland.